257-258

COLECȚIA „POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE"

lumi stranii

FALS TRATAT DE ŞTIINŢĂ FANTASTICĂ

literatură originală:

POEZIE:

CICERONE THEODORESCU • D. TODERICIU

TEATRU:

HORIA LOVINESCU

PROZĂ:

FELIX ADERCA • HORIA ARAMĂ • CAMIL BACIU • SERGIU FĂRCĂŞAN • VALENTIN L. HOSSU • RADU NOR • IOANA PETRESCU

CRITICĂ:

GEORGE CĂLINESCU

lucrări traduse:

EDGAR ALLAN POE • JULES VERNE • DINO BUZZATI

articole:

TH. TAUTH

enigmistică:

ION PĂTRAŞCU

curiozităţi-umor

cititorii au cuvîntul

257-258

Colecția
„POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE"
editată de revista:
Știința și Tehnica
Anul XI
august 1965

Coperta desen: NICULAE RUSSU - „Soarele portocaliu"

Redactor literar: ADRIAN ROGOZ
Portrete: ALEXANDRU DIACONU
Prezentarea grafică: CORNEL DANELIUC

CICERONE THEODORESCU

Icarii înving

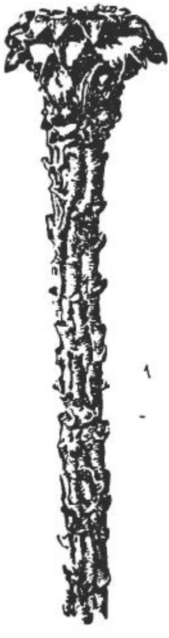
Acest firmament iluzoriu albastru
Nu-nalță cortina-n extaz să rămîi!
Acolo se luptă fierbintele astru
Cu colții de fiară ai beznei dintîi...

Din cosmicul codru virgin și sălbatec
Ce-ajunge lumină la noi pe pămînt
E sîngele soarelui, încă ostatec,
Sînt fluvii de sînge, imense, arzînd.

De cînd ne-am găsit pe pămînt
adăpostul
Fugind de-ntuneric, de monstrul ceresc,
Lumina e sîngele spațiului nostru
Și zori și amurguri de ea povestesc.

Spre soare bătîndu-se cutezătorii
Cu noaptea ce-l ține captiv pentru ea,
Tortura străvechiului vis din istorii
E, soarelui lor, libertate să-i dea.

E-o gură de fiară-ntunericul bolții,
Sărind să sfîșie Icarii eroi.
Rupîndu-le zborul aripei cu colții,
Din colții de aștri i-aruncă-napoi.

PICEA ELCESA *mugur tînăr de molid, mărit de 5 ori; acele au fost îndepărtate*

Dar iată-i înving, au aripă mai bună...
Mereu au căzut — nu zadarnic mereu!
Aprinși cată ochii spre lună,
Fîntîna răcoarei și-a cerului meu.

Lumina, prin carnea materiei neagră,
Aleargă și-o-nvie cu purpura ei —
Puterilor nopții puterea le-o neagă
Și țărmii ni-i bate cu mări de scîntei.

Icarii înving, au aripă mai tare.
Aud întunericul: gîfîie greu...
Aprinși cată ochii spre soare,
Izvorul dogoarei și-al zborului meu.

O, codrul veciei e încă sălbatec
Și ce ni-i lumină aici pe pămînt
E sîngele soarelui, încă ostatec:
Ne strigă, prin beznele fără cuvînt.

Fîntîna-i aproape, sorbiți apa vie,
Dogori ale setei de zborul ceresc!
Icarii de astăzi răzbat prin stihie,
Pun fiara din cosmos în lanț —
și-o-mblînzesc.

Bronz egiptean reprezentînd un om zburător

D. TODERICIU

Reportaj antesemnat

Un pas uşor
într-un decor
de staniu...
Dinţi ascuţiţi
şi creste ferăstraie
ridică umeri repeziţi,
pe care-i taie
straniu
foarfecele de cărbune
al zării, ce-a uitat să se-adune
din circuri şi cratere...
Alt pas uşor...
Praful se răsfiră, dar nu stîrneşte nici un nor.
Mănuşa se-apleacă, descinde lîngă picior,
caută, se strînge,
apoi se ridică şi se răsfrînge...
Din căuşul de plastic şi cauciuc metalizat
se scurge-un şuvoi irizat,
subţirel,
cu reflexe de aur, de-argint şi de-oţel...
Tălpile grele încărcate cu plumb
acum
se odihnesc alăturate...
Un deget apasă pe-un bumb —
în cască răsună o melodie...
Ca o altă
„SANTA MARIE"

semeaţă şi-naltă,
nava noului Columb,
deschizător de nouă şi aspră epocă,
străjuieşte la ţărmul mării cu valul de rocă,
la ţărmul „MĂRII LINIŞTII",
întrerupt şi lovit
din cînd în cînd, în obrazul lui de cristal,
de pumnul de stîncă şi de metal
al unui meteorit...
Sfera de sticlă s-a mişcat,
fruntea de sub ea s-a ridicat,
un zîmbet de mîndrie
şi-a-mprăştiat
lumina lui vie
de jur împrejur...
Dintre vîrfurile aliniate ca-n front
ale greului cucerit orizont —
salutînd omul (cel adevărat) din Lună şi era —
răsare, ca o splendidă minge de-azur :
Terra !

17 martie 1969

DIPSACUS LACINIATUS
mărit de două ori ; pe tulpină — frunze uscate.

HORIA LOVINESCU

Paradisul*

(Secvență din actul III)

MARELE DRAGON *(dînd buzna)*: Înălțimea Voastră, vești proaste!

MARELE PONTIF: Atunci spune-le repede.

MARELE DRAGON: Femeia însărcinată și Adamul cu floarea roșie care colinda Paradisul, răspîndind sămînța dezordinii, au intrat azi dimineață în capitală.

MARELE PONTIF: Vrei să spui că s-au furișat.

MARELE DRAGON: Nu, Înălțimea Voastră, au intrat însoțiți de zeci de adepți, și poporul i-a întîmpinat fluturînd flori roșii și purtîndu-i în brațe pînă în piața Palatului. Conform dispozițiilor Înălțimii Voastre n-am intervenit. Dar în piață femeia s-a urcat cu nerușinare pe monumentul Demiurgului și a ținut o cuvîntare, propovăduind o erezie cumplită: susține că și Adamii sînt oameni.

MARELE PONTIF: Trupele sînt în stare de alarmă?

MARELE DRAGON: Dacă Înălțimea Voastră ordonă, peste cinci minute în piață nu se va mai auzi o suflare.

MAGUL IMPERIAL ȘI MARELE MAESTRU *(implorînd)*: Înălțimea Voastră...

MARELE PONTIF *(după o clipă de gîndire)*: Nu... nu încă... *(Pauză.)* Ce vor?

MARELE DRAGON: Cer să le fie arătat Omul.

MARELE PONTIF: Spune mulțimii să aștepte în liniște. Mîine îl va vedea pe Om și acesta îi va vorbi. Lăsați-mă singur. *(Cei trei demnitari ies. Marele Pontif face ca peretele celulei să*

---

* În această comedie HORIA LOVINESCU dă un răspuns scepticilor (printre care și lui A. Huxley), în ochii cărora viitorul omenirii e învăluit de cele mai sumbre neguri. „Paradisul" imaginat de autor e o planetă îndepărtată, ai cărei locuitori sînt conduși de Marele Pontif, locțiitorul văzut al așa-zisului Demiurg. Populația acestei societăți încremenite e formată din adami și eve. Există însă o clasă aristocratică (kuklanii) și una subordonată (adamii simpli). Rolul sclavilor îl dețin roboții, de fapt instrumente de dominare a mulțimii. Munca, gîndirea, dorința de a te apropia de semenii tăi sînt păcate capitale. Copiii se nasc în eprubetă, iar o evă simplă, care, descoperind dragostea adevărată, ia hotărîrea să devină mamă, e hăituită ca o criminală. Această societate parcă încremenită e tulburată de ivirea unui Om. Acest Om este un pămîntean care se îndeletnicea cu „achiziționarea de zarzavaturi între Sirius și Aldebaran" și a cărui astronavă eșuase pe „Paradis". Mulțimea vede în el un simbol eliberator, iar tagma asupritorilor e cuprinsă de panică.

redevină transparent. Omul e pe marginea patului, cu capul în mîini. Marele Pontif îl privește îndelung, apoi iese și-l vedem intrînd în celula Omului. Acesta îl privește curios, în tăcere, și atunci Marele Pontif își ridică cagula de pe cap.)

OMUL *(uluit)*: Un om! Un om adevărat! Cine ești, de unde ai venit? Ce faci aici?

MARELE PONTIF: Sînt conducătorul Paradisului.

OMUL: Stai, încep să mă lămuresc. De mult bănuiam eu cam ce se petrece aici. Bine, dar pe unde-mi umbli, domnule, cum ai putut să mă lași de o lună de zile pe mîna pacienților dumitale?

MARELE PONTIF: Pacienți?

OMUL: Pacienți, pensionari, cum vrei să le spui. Și chiar ar fi cazul să mă lămurești exact ce e Paradisul: un ospiciu sau un fel de parc zoologic în care este conservată, discret, ca o rușine a familiei, o specie umană degenerată?

MARELE PONTIF: Paradisul este cea mai bună lume, din toate lumile cu putință.

OMUL: Cum și dumneata? *(Speriat.)* Glumești. Nu-i așa că glumești? De cît timp îndeplinești aici funcția de director? Ar fi fost cazul să te schimbi pînă acum, în balamucul ăsta nu-i ușor de rezistat. Te văd bătrîn, ai avea dreptul să ieși la pensie.

MARELE PONTIF: Cînd ai să-ți dai seama cine sînt, ai să-mi apreciezi calmul. Și acum te invit să mă asculți. Fii atent, pentru că e vorba de viața sau moartea dumitale.

OMUL: Despre moarte nu-mi place să vorbesc nici în glumă. *(Încercînd să zîmbească.)* Am de gînd să mai trăiesc o sută de ani.

MARELE PONTIF: Asupra acestei chestiuni vom mai reveni. *(Pauză.)* Paradisul a fost întemeiat de o mînă de oameni ce-au părăsit Pămîntul în fața triumfului comunismului spre sfîrșitul primului secol al erei atomice. Locuitorii actuali ai planetei cred însă, sau, mai bine spus, credeau, pînă la sosirea dumitale inoportună, că Paradisul este singurul astru locuit și că ei sînt creația unei ființe mitice, Demiurgul. De fapt, Demiurgul a fost un om genial, care, recunoscînd că mersul firesc al istoriei duce, inevitabil, la comunism, a hotărît să desființeze Munca, adică însăși temelia dezvoltării personalității umane... În felul acesta a întemeiat cea mai stabilă societate cu putință, societatea care nu evoluează. Deci, cea mai bună. *(Pauză.)* Mă urmărești?

OMUL *(clătinînd din cap, ca și cum ar vrea să se trezească)*: Încerc.

MARELE PONTIF: Sistemul Demiurgului a fost încontinuu perfecționat de-a lungul timpului de către descendenții lui direcți, Marii Pontifi, singurii care cunosc, prin transmisiune, taina originii pămîntești a Adamilor. Între paranteze fie spus, aceasta este și explicația păstrării fizionomiei umane la Marii Pontifi. Într-o lume sistematic și progresiv dezumanizată, conducătorii au rămas singurii posesori ai principalelor atribute umane: gîndirea și acțiunea. De aici puterea lor absolută.

OMUL: Stai, stai, povestea asta îmi aduce aminte de ceva. Cînd eram mic, am citit un roman comic pentru copii, foarte amu-

zant, deşi era scris de un autor care a trăit înainte de era atomică. Huxley mi se pare. Noi îl considerăm un fantezist cu umor.

MARELE PONTIF : Şi totuşi, în clipa de faţă, dumneata te afli *efectiv* într-o lume asemănătoare cu cea descrisă de el.

OMUL : Fals ! Paradisul, dacă există, este o excepţie monstruoasă, un caz clinic de degenerescenţă. Dar eu refuz să cred că există ! Totul, inclusiv dumneata, e un coşmar al meu. Se vede că am mîncat iar cu lăcomie. Arabella îmi spune mereu să nu mai mănînc carne seara. Ai ! *(Ţipă, căci Marele Pontif l-a strîns de nas.)* Ce faci ?

MARELE PONTIF : Voiam să-ţi amintesc că existăm, şi eu, şi nasul dumitale !

OMUL *(cu înverşunare)* : Nu-i adevărat, totul e o aiureală a mea, un delir. Am mîncat ca un porc şi de aceea mă poţi strînge de nas. Vrei să pretinzi că într-un coşmar nu poţi fi strîns de nas ?

MARELE PONTIF : Ba da.

OMUL : Şi că nu-ţi poţi trage singur palme ? *(Se pălmuieşte.)*

MARELE PONTIF : Sigur. Într-un coşmar poţi fi şi împuşcat, numai că după aceea te trezeşti. Pe cînd dumneata...

OMUL : Pe cînd eu ?

MARELE PONTIF : Dacă nu vei fi rezonabil, nu te vei mai trezi niciodată.

OMUL *(îl priveşte lung, speriat)* : Ce vrei de la mine ?

MARELE PONTIF : Aşa da. Îţi spuneam că, dezvoltînd ideea Demiurgului, Marii Pontifi au ajuns la concluzia că singura soluţie a unei civilizaţii omeneşti stabile, fără probleme şi deci fericite, este dezumanizarea ei. Or, dumneata ai venit să te pui de-a curmezişul tocmai în faţa acestei opere grandioase.

OMUL : M-aţi aruncat în temniţă, de cum am pus piciorul pe planeta voastră blestemată.

MARELE PONTIF : Da, dar exişti, şi simpla dumitale prezenţă contaminează întreg Paradisul.

OMUL : Nu cer decît să mă lăsaţi să plec.

MARELE PONTIF : Cu neputinţă. În primul rînd, pentru că maşina cu care ai venit a fost distrusă din ordinul meu, iar noi nu posedăm maşini de zbor interplanetare.

OMUL : Bine staţi cu ştiinţa.

MARELE PONTIF : Ştiinţa e primejdioasă : consumă şi generează gîndirea.

OMUL : Şi savanţii voştri ?

MARELE PONTIF : Ultimii savanţi, cu toate că ajunseseră la o specializare atît de îngustă încît, scoşi din domeniul lor, erau incapabili de cea mai neînsemnată realizare practică, şi, deşi lucrau închişi în fortăreţe subterane, au fost lichidaţi încă acum cîteva sute de ani. Am oprit dezvoltarea ştiinţei la stadiul confortului tehnic, care satisface, de altfel, în mod ideal, nevoile Adamilor. Aceştia n-au nevoie de ştiinţă. Ceea ce îi face fericiţi sînt flecuşteţele tehnice pe care industria roboţilor le asigură din plin. Dar chiar dacă aş avea cu ce te expedia de pe Paradis, nu te-aş lăsa să pleci.

OMUL : De ce ?

MARELE PONTIF: Pentru că amintirea trecerii dumitale pe aici ar fi chiar și mai dăunătoare pentru psihologia Adamilor decît prezența dumitale.

OMUL: Și atunci?

MARELE PONTIF: În aparență, cel mai simplu lucru ar fi să te suprim.

OMUL *(după o clipă, triumfător)*: Nu ține! Mă poți suprima, dar nu mă poți anula. Dimpotrivă. Dacă mă ucizi, voi deveni un soi de personaj misterios și legendar. Ha, ha, asta-i bună: Rob Crew, achizitor de zarzavat și trimis al cerului! *(Își trage o palmă.)* Și totuși ustură!

MARELE PONTIF: E ridicol, sînt de acord, dar ăsta-i adevărul. Dezumanizarea Adamilor nu reprezintă încă un proces complet. Subsistă în ei nostalgii și aspirații obscure, cărora nepricopsitul de dumneata le dai formă. Și a înăbuși în sînge un mit nu-i de loc ușor. Poate că e chiar imposibil.

OMUL: Just! Dacă mă omori, au să spună că m-am întors în cer și în numele meu au să-ți facă tot sistemul bucățele. Peste tot ai să dai de poza mea cu aureolă pe cap și cu o garoafă roșie în mînă. *(Pauză.)* Așa că afacerea cu moartea mea am lămurit-o, nu?

MARELE PONTIF *(gîndind tare)*: Da, din păcate, teroarea nu e cu adevărat eficace decît dacă este absurdă. Vezi, dumneata, sistemul este atît de perfect, încît a izbutit să-i obișnuiască pe Adami cu gîndul că pot fi oricînd suprimați. Ceea ce nu elimină frica de moarte, ci, dimpotrivă, o stimulează în măsura necesară siguranței sistemului. Tehnica angoasei este foarte bine pusă la punct. Îi ucidem pe Adami sub diferite pretexte, doar ca să știe că pot fi uciși. Sentimentul de gratuitate a existenței și a morții pe care-l inoculăm Adamilor a fost una dintre descoperirile geniale ale Demiurgului. Azi pot suprima și un milion de Adami fără ca unuia dintre ei să i se năzărească măcar să protesteze. Dar dacă le-ar intra în cap că sînt uciși pentru o idee, că mor în numele Omului, de pildă, Paradisul ar intra într-o perioadă de revoluții care s-ar termina, probabil, cu triumful mitului și distrugerea sistemului.

OMUL: Îmi pare rău pentru dumneata, dar ai dreptate, e limpede ca lumina zilei: nu mă poți ucide.

MARELE PONTIF: Și totuși, dacă nu vom ajunge la o soluție satisfăcătoare, te voi lichida. Cu orice risc. Iar dacă pînă la urmă sistemul va fi înfrînt, ei bine, voi arunca Paradisul în aer.

OMUL: Cîți locuitori are Paradisul?

MARELE PONTIF: Vreo sută de milioane.

OMUL: Și de ce nu-i lași să-și vadă de treabă? Cine-ți dă dreptul să ucizi o sută de milioane de ființe care vor să trăiască? Pentru ce, în numele cui?

MARELE PONTIF: Ești un zarzavagiu imbecil. *(Exaltat.)* În numele sistemului, brută sentimentală! E perfect! Paradisul e cea mai bună lume din toate lumile cu putință.

OMUL *(luîndu-și capul în mîini)*: Nu-i adevărat, nu-i adevărat! O asemenea monstruozitate nu poate fi adevărată, trezește-te, Rob, nu mai visa atît, trezește-te și du-te la serviciu, că iar o să te amendeze și o să te ia la trei păzește Arabella. *(Țipînd*

deznădăjduit.) Arabella, unde ești, Arabella... *(Cade pe marginea patului.)*

MARELE PONTIF: Gata cu criza de isterie! Tot n-ai acceptat ideea că ești singur și că nimeni, dar absolut nimeni, nu-ți poate veni în ajutor?

OMUL *(îngrozit)*: Cine ești? Cine se ascunde sub ipocrita dumitale înfățișare?

MARELE PONTIF *(surîzînd)*: Dacă mi-ar plăcea să fac literatură, ți-aș răspunde: eu sînt Orgoliul! Mai prozaic formulat, sînt un Om. Omul pe care voi l-ați gonit de pe Pămînt. Dar, după cum vezi, blestematul, alungatul, fiara hăituită a supraviețuit. Și ești în mîinile mele.

OMUL: Așa arată, prin urmare, omul dușman omului! Nu, nu pot să cred. În muzeele noastre se păstrează în adevăr cîteva exemplare rare: fosila unui rege al armamentului, fosila unui dictator, dar un exemplar, în carne și oase, este cu neputință să mai existe. Pe cuvîntul dumitale că nu ești o păpușă din materie plastică?

MARELE PONTIF *(ridicînd din umeri)*: Să terminăm cu balivernele. Ți-am spus deschis situația ca să pricepi mai bine propunerea pe care am să ți-o fac și care reprezintă din păcate unica ieșire din impas. Mîine dimineață, de pe balconul Palatului, vei vorbi Adamilor. De fapt, acest „vei vorbi" e mai mult o figură de stil. Te vei mulțumi să reciți cele șapte porunci ale Paradisului: să nu gîndești, să nu muncești, să nu dorești schimbări, să nu te plictisești, să nu-ți pui întrebări, să nu fii trist, să nu te apropii de semenii tăi și vei încheia cu formula: „Paradisul este cea mai bună lume din toate lumile cu putință". Deocamdată atît. Pentru prima zi ajunge. Bineînțeles, vocea trebuie să fie sonoră, accentul convins.

OMUL: Înțeleg. Vrei să mă discreditezi în fața Adamilor. Să le arăți că Omul nu e o ființă deosebită de ei și că interesul lor pentru mine este deci fără noimă.

MARELE PONTIF: Exact. Mai pe scurt, îți cer să te transformi, să simulezi transformarea din Om în Adam.

OMUL: Și dacă refuz?

MARELE PONTIF: Vei muri.

OMUL: Și toată viața mea de acum înainte va trebui să respect cele șapte porunci și să repet că Paradisul e cea mai bună lume cu putință?

MARELE PONTIF: Evident. În felul acesta viața pe Paradis va continua neschimbată, deoarece n-a intervenit nimic care s-o schimbe. Sistemul va fi salvat. Și dumneata vei trăi.

OMUL: Dar te-ai întrebat nu dacă *vreau*, ci dacă *pot* să mă despart de omenia mea ca de o cămașă pe care o arunci atunci cînd ți se năzare?

MARELE PONTIF: Ți-am spus: dacă nu poți, vei *simula*.

OMUL: Adică să mint o viață întreagă?

MARELE PONTIF: Ca să trăiești.

OMUL: Adică să trădez pe Arabella, pe Tom, pe Igor, pe Louis, pe toți prietenii mei, pe toți tovarășii mei necunoscuți, întreaga omenire trecută, prezentă și viitoare?

MARELE PONTIF: Ca să trăiești.

OMUL : Adică să-i trag pe sfoară pe toți locuitorii acestei planete nenorocite și să-i fac să creadă că asta trebuie să le fie soarta și că alta nu există ?

MARELE PONTIF : Ca să trăiești.

OMUL *(izbucnind)* : Să trăiesc ? Dar asta s-ar mai putea chema viață ? Sau scîrnă ?

MARELE PONTIF : Dragul meu, fiind om și nu un Adam, ai toată libertatea să te gîndești la problema asta pînă dimineață. La ora nouă vei vorbi sau vei muri. Mai ai douăsprezece ore. La revedere. *(Iese. Lumina scade pînă la obscuritate totală, în vreme ce Omul rămîne nemișcat. Muzică. Apoi tic-tacul unei pendule uriașe. Și o voce prin megafon, foarte puternică : „Rob Crew, mai ai șapte ore". Muzică. Lumina crește, e însă albăstruie, ireală.)*

G. Călinescu despre F. Aderca

Reproducem din monumentala lucrare a lui G. Călinescu „Istoria literaturii române" *aceste rînduri consacrate utopiei lui F. Aderca* „Orașele inecate", *apărută în 1937.*

„...Mult mai fericit este romanul viitorist Orașele inecate, pe principiul utopiei unui Restif de la Bretonne, însă cu miraculos mașinist în stilul lui Wells (cam în același timp un autor francez Jacques Spitz publica Les Evadés de l'an 4000). Sîntem în București la anul 5000. Orașul a devenit un New York fantastic... Operatorul de cinematograf Ioan face profeții asupra viitorului omenirii. El adoarme cu aceste gînduri și visează o eră cînd soarele e aproape stins și înghețul a cuprins cam tot pămîntul. Omenirea amenințată s-a refugiat de mult în fundul Oceanului în patru orașe de sticlă cu *caturi, reprezentînd o anume diviziune* a muncii. Hawai, în apropierea insulei cu același nume din Oceanul Pacific, este orașul plăcerilor și al preocupărilor teoretice. E sub comanda inginerului Whitt. Ceylan e orașul Alimentațiunii sintetice și olfactive. Cap-Verde, în Atlantic, e orașul energiei electrice, iar Mariana stă pe o temelie vulcanică și e orașul metalelor. De la Președinția Omenirii se vestește agonia președintelui Pi, care n-a putut atinge nici vîrsta de 40 de ani, la cît se reduce acum viața umană. Comitetul politic se adună și Pi face, înainte de a muri, profeții sinistre. Așezarea oamenilor în fundul apelor a fost o greșeală. Pămîntul se răcește. A încercat să inventeze lampa care distruge coeziunea atomică spre a evada de pe pămînt. Moartea îl împiedică. Rămași fără Președinte, inginerii din comitetul politic sînt dezorientați. Whitt urmărește postul, însă Olivia, fiica Președintelui, care este obligată să fie un an soția noului șef, înclină spre Xavier, inginerul Marianei. În fond, aici e mai degrabă un conflict de concepții decît de dragoste. Whitt e de părere să sape repede un oraș nou, Formosa, către centrul cald al pămîntului, în vreme ce Xavier predică evadarea de pe pămînt cu ajutorul unui avion rachetă. O anume intrigă rezultînd din dragostea Oliviei zădărnicește tentativa lui Xavier, prin faptul că rachetele sînt distruse. Whitt începe săparea Formosei și spre a economisi energiile distruge trei orașe, hotărînd în cele din urmă chiar abandonarea Marianei. Între timp, Xavier *descoperă formula lămpii. Ca un nou Cyrano de Bergerac,* el părăsește pămîntul pentru un alt astru, pe cînd Whitt rămîne să sape mai adînc, spre centrul pămîntului.

Ceea ce încîntă în acest roman este sinteza fantastică — darul de a face enorme jucării. Mariana, oraşul piramidă, este, de pildă, aşezat «între insulele Japoniei şi Arhipelagul australian, pe o temelie vulcanică. Oraşul e străbătut de refluxul unor flăcări roşii nevăzute, care îi luminează centrul şi lasă marginile în întuneric». **Doctorul Harwerster arată lui Whitt fauna Oceanului. Sîntem în faţa unui spectacol de basm, asemenea celui din Mare del Zur din Simplicissimus al lui Grimmelshausen :**

«Doctorul Harwerster învîrti un buton şi un puternic reflector roşu, izbind peretele dublu de cristal, ţîşni departe, în apele Oceanului, ca un tunel care se pierdea în zare. După cîteva minute se ivi în fluidul de lumină roşie o balenă mică. Apoi alte cîteva şi mai mici... Şi astfel, pe rînd, cu luminile întregului spectru, doctorul Harwerster arătă inginerului Whitt ultimele forme, minuscule şi degenerate, ale vieţuitoarelor marine. Numai cîteva caracatiţe crescuseră uriaşe, asemenea unor copaci de ecuator din epoca întîi a Soarelui — şi cu braţele lor aspre, lungi se tîrau de-a lungul peretelui de cristal, flămînde de lumini».

Iată rînduri în genul paginilor hugoliene din Les travailleurs de la mer **(energia electrică a oraşelor scade) :**

«Numai Hawai, Capitala, mai era întrucîtva luminată. Ultimele animale din adîncul apelor atrase de Oraş ca de o lună uriaşă căzută în fundul Oceanului părăsiră marginile celorlalte oraşe şi se adunară în jurul pereţilor de cristal iluminat, adăstînd cu ochi mari deschişi să pătrundă în Hawai».

...Prin toată această fantezie trec din cînd în cînd ace de maliţie. Manido se sinucide neurastenizat şi colegii sînt de părere că a rămas în urmă... cu băile de lumină.

...Capacitatea de a distribui spaţial ideile, ingeniozitatea plastică, riguroasa tehnică a împărăţiei acvatice, mecanizarea tuturor ramurilor de activitate, de la naştere pînă la moarte, luxul rece electric, toate aceste aspecte de domeniul feericului şi al utopicului plac. Se adaugă un umor fără cute de zîmbet, englezesc, făcut din enormităţi şi fantezii. E de ajuns a spune că lui Pi i se face o injecţie cu marmorificare neagră, care-l preface de-a dreptul în statuie, şi că apoi e dat la şlefuit. Dacă totuşi cartea nu produce asupra spiritului o mare zguduire este că în privinţa fabulosului, cu tot realul talent, lipsesc imaginaţia extrordinară a unui Dante, pathosul liric al unui Hugo, fantasticul minuţios al lui Gustave Doré, iar în direcţia speculativă nu e suficientă încordare logică. Naraţiunea rămîne un graţios produs al fantezici, lipsit de o semnificaţie mai adîncă, afară de o mică teroare apocaliptică".

FELIX ADERCA

Născut în 1891, F. ADERCA a debutat ca poet, printr-o plachetă de versuri, publicată în 1910 la Craiova, sub titlul Motive şi simfonii, urmată de alte cîteva culegeri, care l-au plasat pe orbita curentului simbolist.

Experienţa tragică a primului război mondial a lăsat urme adînci în conştiinţa tînărului scriitor. Atît în **Sînge închegat** — o culegere de „note de război", publicată în 1915 —, cît şi în romanele **Moartea unei republici roşii (1924) şi 1916 (1936)**, scriitorul a înfierat războiul imperialist.

Stabilindu-se la Bucureşti, F. Aderca a desfăşurat o vie şi variată activitate publicistică şi literară. A fost unul dintre membrii cei mai activi ai cenaclului literar „Sburătorul", condus de Eugen Lovinescu, şi, mai tîrziu, a lucrat alături de Tudor Arghezi, ca secretar de redacţie al **Biletelor de papagal.**

Dintre lucrările mai importante menţionăm : **Domnişoara din strada Neptun, Mărturia unei generaţii, Femeia cu carnea albă, Mic tratat de estetică, Aventurile d-lui Ionel Lăcustă-Termidor, Revolte, Amiralul Oceanului — Cristofor Columb, Patru ciudate întîmplări, Un călăreţ pierdut în stepă.** S-a stins din viaţă în anul 1962.

CAMERA CU VISE*

În Mariana, fiica Preşedintelui şi prietena ei, Sonia, au fost primite, în gara din vîrful piramidei, de Iran, a cărui înfăţişare sălbatică, păroasă, pe Sonia o îngrozi. Ea şopti Oliviei, pe cînd intrau în ascensorul personal al inginerului-şef :

— Toţi în Mariana sînt atît de hidoşi ?... De ce m-ai adus aici, Olivia ?

Olivia răspunse :

— Nu, Sonia, Iran nu e atît de urît cît ţi se pare acum şi e cel mai de seamă om din Mariana, după Xavier.

— Şi Xavier ?... Xavier seamănă cu Iran ?

Olivia rîse :

— La înfăţişare, nu. La suflet, probabil, da.

Inginerul Xavier ieşi întru întîmpinarea fiicei Preşedintelui şi a prietenei ei. Le salută c-un surîs care se ivea foarte rar pe chipul lui de obicei plutind într-un vis lucid. Cînd atinse cu buzele mîna lungă, rece a Soniei mărturisi :

— Nu ţi-am văzut niciodată mîinile dansînd, domnişoară, dar le văd acum în închipuire şi te felicit.

Olivia lămuri pe Sonia, care nu înţelegea :

— Inginerul Xavier vine foarte rar în Hawai, şi la Teatrul nostru niciodată. Pe mine mă vedea numai cînd îl chema tata.

— Paguba e a mea, zise Xavier.

— Vremea nu e pierdută, domnule inginer, zise Sonia. În fiecare seară Teatrul din Hawai e deschis oricui.

Xavier arătă pe Olivia :

— Mi se pare că am pierdut prilejul. Domnişoara Olivia nu mai poate juca !

— Vrei ?... se-ntoarse către Olivia prietena gata oricînd să danseze. Înainte de a pleca din Mariana să dansăm cîteva minute pentru el şi Iran, ajutorul lui, care şi acum se uită la noi atît de încruntat !...

— O ! Iran nu e încruntat ! surîse inginerul Xavier. Cred că vă admiră, domnişoară Sonia. El n-a mai văzut fiinţă atît de albă. Din parte-mi, încîntat de vizita dv., nu vă pot oferi decît priveliştea minelor, a furnalelor, a atelierelor şi Craterul... Voiţi să mă urmaţi ?...

Olivia rămase o clipă gînditoare. Apoi, întorcîndu-se către Iran, zise cu prietenie :

— Iran, domnişoara Sonia, prima balerină la Teatrul Omenirii din Hawai, ar dori să vadă minele şi Craterul. Eu le cunosc. Vrei s-o întovărăşeşti şi s-o lămureşti ?... Du-te, Sonia !

Olivia ţinea să rămînă singură cu inginerul Xavier. În privirile mari, albastre, ale Soniei se iviră două vîrfuri de stilet : gelozie. Dar surîsul candid, cald al ochilor întunecaţi, cu gene lungi, ai Oliviei îi spuse : „Tot nu crezi în mine ?"

...Cînd rămase singur cu Olivia, chipul surîzător al lui Xavier se-ncruntă. Fără asprime în glas, dar destul de apăsat, zise :

---

* Fragment din romanul *„Oraşele înecate"*.

— Îţi mulţumesc pentru cinstea prezenţei dumitale, domnişoară Olivia. Dar ce caută la inginerul Marianei... fiica Preşedintelui? Este o neprevedere gravă. Căci nu trebuie să fii bănuită de nici o părtinire. Îţi închipui oare că inginerul Whitt, în mîinile căruia se află o experienţă hotărîtoare, nu ştie unde eşti acum?... Să punem toată această întîmplare pe seama prietenei dumitale, Sonia — şi tot ce poţi face mai bine e să părăseşti numaidecît Mariana.

Olivia fu cutremurată de un fior de furie şi ruşine. Dar se reţinu. Surîse şi apucă brusc mîna directorului Marianei.

— O! Nu te teme, Xavier! N-am venit să te compromit şi nici mie să-mi fac vreun rău. Ar fi trebuit să gîndeşti mai curînd că nu vreo curiozitate uşuratică m-a adus aici. Dar n-ai de unde să mă cunoşti îndestul, ca să-ţi dai seama că nu sînt mai prejos de gîndul dumitale. Ştiu ce am de făcut...

Xavier întrebă rece:

— Atunci ai venit să iscodeşti?

— Ştii bine, răspunse Olivia, că nu e nevoie. În acest moment nu în lucrările dumitale se află soarta oamenilor, ci la altul. Şi tot ce se petrece în Mariana, Cap-Verde şi Ceylan, văzut şi nevăzut, se ştie precis la Hawai. Cred că, spre deosebire de ceilalţi ingineri, tata îţi va fi destăinuit — pentru că avea multă încredere în dumneata — marea taină a Capitalei: Că oricare din Oraşe, la un singur semn luminos ce pune în mişcare supapele de siguranţă, poate fi otrăvit cu fosgen sau invadat în cîteva secunde de apele Oceanului. Aceste puteri sînt, acum, în mîna mea... N-am nevoie să spionez, inginer Xavier!... În Hawai, la Prezidenţie se ştie tot.

Şeful Marianei privi drept, pătrunzător, în umbra genelor Oliviei.

— Nu-mi rămîne decît să bănuiesc, împotriva execrabilei păreri pe care o am de nesimţirea mea, că... plac fiicei Preşedintelui, stăpîna de azi! E adevărat?... întrebă glumind Xavier, ca să înlăture discuţia prea serioasă pe care o provocase.

— O! Nu!... Asta nu!... rîse Olivia, arătînd dinţii mici, albi şi clătinînd în bluza-i galbenă două naramze nevăzute. Apoi foarte serioasă: — Xavier, venind aici în Mariana n-am urmărit să vînez nici glume, nici complimente, ci preocupată de o idee mult mai însemnată.

Xavier tăcu, în adăstare. Olivia urmă, silindu-se a înăbuşi un suspin, care-i îngreuna sufletul:

— Spre a nu părtini pe nici unul din conducătorii Oraşelor, care au acelaşi drept la locul meu, şi mai cu seamă pentru a sluji cum se cuvine gîndul tatălui meu, am nevoie să fiu pe deplin lămurită.

— Cu ce-ţi pot fi de folos? întrebă Xavier de-a dreptul. Toată Mariana, toate uzinele, minele şi laboratoarele îţi stau la dispoziţie.

Olivia gîndi o clipă şi ridicînd privirile zise tot atît de hotărîtă:

— Lămuririle, inginer Xavier, de care aş avea nevoie, te privesc numai pe dumneata.

— Nu pricep, zise cu ochi şi mai mari şeful Marianei. Trebuie să dau explicaţii asupra vieţii mele intime? Asupra convingerilor mele politice? Ideilor mele ştiinţifice?... Cred că nimeni nu

mă poate sili. Nu m-a întrebat nici Preşedintele Pi niciodată asupra acestor lucruri atît de...

— Dar dacă te-ntreabă fata lui?... îl întrerupse Olivia.

— Nu văd de ce... La ce i-ar folosi şi de ce i-ar plăcea...?

Olivia se apropie şi mai mult de Xavier şi, întinzîndu-i mîna măslinie, şopti:

— Vreau să fim prieteni, Xavier! Vreau să-mi arăţi aceeaşi încredere ca tatălui meu! Mărturiseşte că fără ştirea nimănui urmăreşti ca şi tata o experienţă ştiinţifică. Ştiu că-n odăile dumitale de lucru nu are voie să intre nimeni şi că de vreme îndelungată Iran singur supraveghează munca în Mariana. N-ai venit să-l vezi pe tata în ultimul ceas al vieţii lui... de ce?...

Inginerul tăcea. În mînuţa lui albă şi rece ţinea degetele lungi, fierbinţi şi oacheşe ale Oliviei. Glasul ei şopti:

— Înseamnă pentru dumneata atît de puţin locul tatei, dreptul de a supraveghea Omenirea?... Aveai putinţa să înlături pe Whitt — de ce n-ai voit?... Nu sînt decît o mariană, ştiu, dar sînt fiica Preşedintelui, Xavier, şi s-a întîmplat să fiu şi cea mai bună dănţuitoare a Oraşelor. Dreptul de a mă avea pe mine nu te-a neliniştit şi ispitit de loc?... N-ai presimţit că, alcătuită din toate acestea la un loc, făptura mea ar putea fi o bucurie, o plăcere deosebită?... Cine eşti dumneata, Xavier, care nu mă vrei?

— Un om, Olivia, răspunse inginerul.

Apoi tăcu. Ochii fetei se umplură de lacrimi.

— N-am nimic de ascuns, Olivia, urmă inginerul. Şi nu mă interesează destinele Omenirii. Bătrînul Pi ştia. Discuţia duşmănoasă cu Whitt în privinţa direcţiei viitoare a sforţărilor noastre, spre altă Constelaţie sau către inima Pămîntului, n-a avut nici un rost. A fost o simplă enervare pricinuită de dumneata.

— De mine?... zise fata arătîndu-se între sînii mici, cu un deget prelung.

— În Hawai nu mai calc. Încă o dată, destinele Omenirii nu mă interesează. E prea tîrziu.

— Nici destinul meu, Xavier?... întrebă Olivia, cu glas de intimitate.

— O, desigur, dacă ar ţine de mine! Dar destinul dumitale, Olivia, ţine de altceva decît de preferinţa cuiva, nu?... Tot ce mai pot face acum, în adăstarea morţii, e să privesc. Atît. Eu sînt tot ochi, precum alţii sînt în vîrful degetelor, ca dumneata, în nări ca Filister, în nervi ca Santio, în urechi ca Aligator, la viscere ca doctorul Harwerster, în inteligenţa energică şi sfredelitoare ca Whitt. Voluptatea mea e să văd şi cred că în epoca terestră, cînd Soarele colora lumea, aş fi fost poet sau pictor. În Oraşele submarine nu există culori şi ochii noştri care au pierdut pleoapa s-au mărit atît de mult, pentru că ne ameninţă întunericul. De aceea privesc, nu vreau decît să privesc... cît mai pot, cît se mai poate.

— Ce mai e de văzut, Xavier?... Sînt numai patru Oraşe..., zise Olivia simplu.

— Ţin să te lămuresc pe deplin, Olivia, astfel ca inginerul din Mariana să nu te mai neliniştească de loc şi toţi să se-ncredinţeze ca mine, că de la mine nu se mai poate aştepta nimic. Vrei să intri o clipă în odăile mele?... Să vezi şi dumneata cu ce privelişti îmi încînt ochii, cu ce lucruri fără folos îmi pierd vremea...

Olivia înmărmurise. Îi fu frică, deodată, de acest om cu sufletul mai străin de durerile omenirii ca odinioară sălbaticul din cavernele terestre înarmat cu toporul de silex. Cine e acest om singur, atît de îngrozitor de singur și ce urmărește?

— Nu, nu vreau..., șopti Olivia înspăimîntată, ca și cum omul cu mînuța albă și privirile mari albastre de azur înghețat o ademenea în cine știe ce străveche și tainică peșteră s-o asasineze.

Xavier surise. Olivia se lăsă dusă...

Se pomeni într-o odaie cu pereți de oglinzi. Făpturile lor mișcătoare se răsfrînseră la nesfîrșit într-un spațiu iluzoriu care se înmulțea cu sine însuși în adîncime, micșorîndu-și pe nesimțite celelalte două dimensiuni — pînă cînd amîndoi, Olivia și Xavier, se topiră într-un singur punct.

— Această priveliște, zise Xavier, e numai o minciună a spațiului, Olivia. Oglinzile mele sînt de fapt mult mai cuminți și înțelepte. Ele ascund un adevăr care nu se vede la lumină. Să sting lumina?...

— Nu, nu, acum mi-e frică de întuneric! se-mpotrivi Olivia.

Inginerul Marianei deschise ușa următoare. Tuburi de oțel de diferite grosimi fugeau ca șerpi însordați voind să scape în mare, în sus, dincolo de acoperișul de cristal.

— Sînt ocheanele mele, Olivia, zise aproape cu duioșie inginerul.

Și privind cu încredere la chipul uimit al fiicei președintelui, inginerul își trecu mînuța albă a dezmierdare pe luciul oțelului celui mai apropiat.

— O! Dar văd că ai și mobile antice în această odaie cu ocheane. La ce folosește divanul?

— Pentru dormit.

— Dumneata dormi?... întrebă Olivia uimită.

— Da, cîteodată. E viciul multor mariani, știu. Dar cînd vei voi să vezi un spectacol într-adevăr fantastic să-mi îngădui să te adorm cîteva minute. Nu știu dacă viața pămintească era totdeauna de invidiat și dacă oamenii submarini nu trăiesc mult mai rațional, scăpați de nesfîrșite chinuri, scutiți de numeroase crime... Dar visele oamenilor tereștri — ce răsplată! Ce biruință! Ce creație!... Această fantasmagorie fără pereche, în care se puteau citi misterele toate și toată povestea vieții omenești, de la ivirea întîii conștiințe, noi, oamenii submarini, n-o mai cunoșteam și n-o mai puteam vedea...

Tăcu. Apoi șopti:

— Ai voi să visezi vreodată?

Olivia, gînditoare, răspunse tot atît de încet:

— Mi-e frică. Și după o clipă: Dar tot voi încerca o dată!... Nu, nu singură, Xavier... În aceste tuburi mari păstrezi vise?...

Xavier privi tubul de o grosime uriașă pe care Olivia însă îl măsură cu priviri uimite. Apoi trecu mai departe, între cîteva tuburi subțiri. Dar Olivia îl rechemă:

— Xavier! Și zise hotărîtă: Arată-mi visele pe care le păstrezi în tubul ăsta mare!

Xavier desprinse o cască de telefon dintr-o casetă, o potrivi pe urechile mici ale Oliviei și făcu legătura cu tubul mare. Apoi, mînuind cu luare-aminte doi condensatori gradați milimetric, zise:

— Acest tub nu ascunde nici un vis, Olivia. Dar el are puterea să întoarcă din celelalte Constelații, printr-o împerechere a vibra-

ţiilor lui cu vibraţiile ajunse pînă acolo, zgomotele vieţii terestre, aproape de la începuturile ei... Auzi ceva?...

Şi fixă condensatorii, cu atenţie.

— O! Xavier!... Se aud rostogoliri de bolovani uriaşi, strigăte de durere, şfichiuiri de bice, răcnete, suspine adînci şi plînsete prelungi — iar rostogoliri de bolovani..., grăi abia silabisind Olivia, cu ochii închişi ca să audă mai bine. Şi deschizînd pleoapele întrebă: Ce e asta? Nu se poate vedea?...

— Sînt tînguirile robilor bătuţi cu biciul, care, înhămaţi la lespezi, ridică piramidele egiptene. Nu, nu se poate vedea nimic. Imaginile au trecut dincolo mult de Constelaţiile pînă unde poate bate unda mea alergătoare, să le aducă înapoi. Dar sunetul e mai leneş ca lumina şi, deşi sînt de atunci cîteva sute de milioane de ani, îl mai pot întoarce de unde a ajuns. Culeg însă imaginile — destul de palide acum — de la începuturile epocii noastre oceanice... Vezi ceva?... O! Iartă-mă... Să potrivesc ecranul...

Şi inginerul Xavier, deschizînd o uşiţă din tub, trase o placă dinăuntru pe care se eşafodau trei oglinzi în trei planuri, iar mai în afară un ecran pătrat de mărimea unei batiste.

— Ce e asta? murmură Olivia şi se aplecă spre ecran. Văd colivii mari de bambu înşirate deasupra unui Ocean. Suprafeţe uriaşe reflectînd lumini puternice... În colivii, oameni, Xavier! Oameni care seamănă cu noi... Nu! Nu vreau să mai văd! strigă Olivia şi, întorcînd capul, închise ochii.

Xavier scoase Oliviei casca de pe urechi şi o puse la loc. Duse fata uimită între alte tuburi şi se opri în faţa celui mai subţire.

— O privelişte ceva mai apropiată de noi. Valurile Oceanului Pacific.

Pe mica pînză călătoreau în aceeaşi direcţie, încet, triste, abia ridicîndu-se de la suprafaţă, valuri puţin înspumate. Se opreau o clipă ca spre a prinde suflet şi porneau iar în călătoria lor melancolică, mută şi nesfîrşită.

— O! Ce mîhnite ape..., zise Olivia.

— Nu le mai cheamă nici o stea. Soarele şi luna şi-au pierdut aproape toată puterea. Sînt valuri totuşi... Eu le privesc mereu. Îmi închipui cum se zbăteau odinioară în uragane, cum alunecau repezi spre ţărmuri pe care le ascultau bubuind, cu puternica lor dezmierdare.

— O, ce sărace ape..., plînse-ncet Olivia.

— Vrei să vezi luna care le vrăjeşte?

Şi, deschizînd uşiţa unui tub alăturat, Xavier scoase ecranul dintre oglinzile în planuri.

— Ce albă şi rotundă e!... Vreau să văd şi Soarele, Xavier!...

Inginerul aruncă o privire asupra cronometrului.

— E cam timpuriu, cred. Soarele se vede bine peste trei ore... Acum abia răsare...

— Vreau să văd răsăritul Soarelui, Xavier. Un răsărit de Soare!

Inginerul înclină una dintre oglinzi, mişcă din loc a doua şi potrivi perpendicular a treia. Pe ecran se ivi o pată mare, cărămizie, ca o rană de sînge închegat...

— Soarele...

— E cu putinţă?

— Şi, privind cu ochii mari, Olivia îşi împreună degetele prelungi, tremurînde.

— Da. E tot ce-a mai rămas din el. O rană aproape uscată. Acum abia răsare. În miezul zilei e mai gălbui. Tot cerul în jur e mînjit de puroiul lui. Îţi zici atunci: „Mai bine să apuie... să moară..."

Şi în tăcere, însinguraţi deodată, de parcă mii de ani s-ar fi intercalat şi spaţii nemăsurate între ei, cei doi oameni priviră cu inima strînsă răsăritul de Soare în agonie peste talazele Oceanului obosit.

— Mi-e frică!... ţipă deodată Olivia, întorcîndu-se către Xavier. Şi, ridicîndu-se, apucă mîna lui mică, strîngînd-o puternic aproape de sînul ei, ca singura scăpare din frigul morţii.

HORIA ARAMĂ

Spirala vie

— Este rîndul dumnevoastră, spuse maestra. Premiera trecu după un paravan, unde o aştepta rochia de marinit.

— Tot nu vreţi s-o îmbrăcaţi direct pe corp? S-ar mula cu mult mai bine, reluă maestra o discuţie mai veche.

— E cam neplăcut la atingere materialul acesta rece, ca o piele de şarpe...

Cînd ieşi din spatele paravanului, purta o somptuoasă toaletă de seară, de o croială totuşi simplă. Materialul se drapa în jurul femeii în spirale savante, ca şi cum ar fi îmbrăţişat o coloană. Pereţii în verde îi împrumutară ceva din culoarea lor.

— Superb, aprobă maestra. În faţa oglinzii, premiera îi împărtăşea părerea.

După cîteva minute ieşi pe estradă, unde fu primită cu exclamaţii de admiraţie.

— Iubite spectatoare, daţi-mi voie să vă prezint un material nou, o textură pe care n-aţi mai întîlnit-o. Casa noastră de mode se bucură că are satisfacţia să v-o înfăţişeze prima.

In sala rotundă, cochetă, se auzi o rumoare binevoitoare, catifelată.

— Este un produs artificial mătăsos şi mulabil, care prezintă şi două calităţi neobişnuite: este bacteriofag şi... cameleon!

Publicul era numai ochi (unii foarte frumoşi) şi urechi (acestea cît mai mici, ascunse pe jumătate de o cută a părului scurt).

— Materialul împrumută în mod spontan culoarea dominantă a spaţiului în care vă aflaţi, încît, îmbrăcate cu marinit, veţi fi întotdeauna în ton cu mediul.

Aplauzele nu conteniră 30 de secunde. Marinitul fusese lansat. Premiera se mişca puţin cam teatral, ca să demonstreze apele şi supleţea croielii.

— Din marinit vă putem confecţiona rochii de zi şi chiar de lucru, dar toaletele de gală sînt preferabile. Aceasta datorită luciului său mat şi faptului că preia atît de bine forma corpului.

— Îmi permiteţi o întrebare? se ridică o mănuşă în primul rînd de scaune. Poate că ar fi interesante cîteva amănunte despre acest marinit. Cum explicaţi dumnevoastră mimetismul unei ţesături?

Femeia de pe estradă surîse.

— De fapt, nu avem de-a face cu o ţesătură. Marinitul este un produs extrem de suplu şi docil, dar pentru aceasta nu a fost nevoie să fie tras în fire şi apoi ţesut. El se prezintă ca o peliculă macromoleculară continuă, subţire şi plăcută la pipăit. Calităţile ei, mai ales mimetismul, se explică prin faptul că marinitul e oarecum... viu. Nu vă neliniştiţi, ridică vorbitoarea glasul, acoperind murmurul ce se ridica în sală. Hrana lui o constituie bacteriile din aer.

— Dar, bine, se ridică o doamnă între două vîrste, e monstruos să ne îmbrăcăm în ceva care mişcă! Şi, apoi, cum ne-am putea înţelege cu acest marinit? Dacă o dată rochia este, să zicem, indispusă? Sau dacă, apucată brusc de o pornire secretă, ne părăseşte în mijlocul oraşului?

Rîsetele durară un minut. În cele din urmă, femeia de pe estradă vorbi:

— Cred că m-am exprimat confuz. Viaţa marinitului este latentă, ea se duce la nivelul macromolecular şi este departe de stadiul în care să aibă intenţii şi voinţă. Marinitul nu e mai viu decît aluatul de cozonac ori decît laptele, care se brînzeşte. Da, acestea sînt capabile să-şi schimbe starea, în vreme ce marinitul nu o face niciodată, vă asigurăm. De altfel, materialul se află în depozitul nostru de şase luni şi nu s-a observat nimic suspect în comportarea lui!... Şi acum, dacă ne daţi voie, vom trece la prezentarea altor modele valorificînd noul material.

Premiera ieşi în aplauzele nerăbdătoare ale publicului. Doamna între două vîrste îşi reluă locul, nemulţumită. Toată lumea începu să comenteze, cu jumătate de voce, incidentul.

Curînd începu parada modelelor. Manechinele arborau un aer hieratic, inspirat din vechi basoreliefuri. Într-o tăcere densă, aproape gravă, sub lumina în culori schimbătoare, marinitul îşi schimba, leneş ca o reptilă, paleta cromatică.

Atomista Anita Piru ştia să se îmbrace. Apariţia ei la reuniunea anuală a institutului într-o toaletă-cameleon întrecea însă orice aşteptări. Tineretul, de mult cucerit în bloc, roia în jurul ei.

— Cum te simţi în calitate de nucleu atomic? o chestionă în glumă profesorul Mora.

— Aceşti electroni sînt atît de grăbiţi să-mi dea ocolul... De altfel, ne neutralizăm reciproc.

— Credeam, dimpotrivă, că dispui de multe valenţe libere.

— Numai de una, profesore. Puțin pentru un cameleon, nu-i așa?

Și se lăsă răpită într-un dans.

Partenerul o purtă prin toate jeturile de lumină, încît rochia Anitei împrumută culorile întregului spectru solar. Preluă reflexele violete din grădina de iarnă, iar lîngă cele roșii ale colțului saturnienilor, locul de surghiun al posacilor, Anita apăru înfășurată într-un văl însîngerat. Sub razele aurii ale marelui candelabru, Anita deveni o statuie vie, dintr-un material nobil și vechi. Și fu verde ca o șopîrlă între felinarele galeriei măștilor. Marinitul își demonstra tăcut înzestrările, rămînînd cu eleganță și pondere puțin în urma schimbărilor de lumină, acceptînd apoi, fără a se lăsa rugat, să înfăptuiască ceea ce se aștepta de la el.

Cu același calm oglindi semnalele purpurii care inundară holul și întreg institutul cînd se declanșă avaria.

In prima clipă n-au înțeles ce se întîmplă. Apoi năvăliră cu toții în aripa reactoarelor și înainte să fi lansat cineva vreun ordin se aflau în fața lui R_1, care-și făcea de cap. Soneriile se acopereau unele pe celelalte, inscripții luminoase exclamau: „Pericol!".

Profesorul fu cel dintîi care-și regăsi calmul.

— Inapoi! comandă el. E timpul să intre în funcțiune al doilea dispozitiv de siguranță.

Se refugiară în culoarele alăturate. Privirile lor străbătură pereții groși de beton, ușile rulante și cercetau aparatura atît de familiară. Mîinile lor palpau conturul precis al pieselor, luciul rece al metalului, căutînd să surprindă forțele ascunse care-l bîntuiau.

In minutul 3, al doilea dispozitiv de siguranță se declanșă automat. Concentrînd întreaga energie disponibilă, el opuse celei dezlănțuite una superioară, care s-o reducă la tăcere. Lumina se stinse pînă la ultimul semnal, fiecare cuantum de forță fiind mobilizat în scopul supunerii rebelului.

Intunericul dură aproape un minut, cînd noi exclamații se făcură auzite.

— Anita! Uitați-vă!...

Tînăra nu înțelegea prea bine. Văzuse și ea, ca toți ceilalți, cum i se suise pe corp o luminescență. În nenumărate puncte, marinitul avea o rece strălucire vînătă, pîlpîitoare.

— Ce-ai pus pe tine? Schimbă-te! Imediat! ordonă profesorul.

Anita se depărtă în grabă. Intră în primul laborator și găsi într-un cuier cîteva halate de lucru. Smulse de pe sine rochia și luă un halat. Lumina se aprinse. Marinitul nu mai prezenta nici o anomalie. Avea reflexe argintii, solzoase. Fata îmbrăcă rochia pe cuierul-pom de aluminiu, ca să nu se deformeze, apoi ieși. Toată adunarea, în haine de gală, intrase în incinta reactorului. Contoarele Geiger amuțiseră. De nicăieri nu mai emana nici o primejdie. R_1 era scos din funcțiune.

Trecu mai mult de o oră pînă ce colaboratorii institutului înțeleseră că nu pot realiza nimic în chiar seara aceea. Se întoarseră la locul reuniunii, unde mai făcură cîtva timp presupuneri în legătură cu motivele avariei, refăcîndu-se cu ajutorul cîtorva pahare cu băuturi violente.

Curînd reapăru şi Anita. Era tot în halatul găsit şi profund tulburată.

— Ce a fost, Anita? o înconjurară colegii.

— Veniţi.

Îi duse în laborator. Ochii tuturora se dilatară de uimire. Inegalabila rochie de marinit era de nerecunoscut. Spirala ei lejeră devenise o strînsă împletitură de frînghie care sugruma tubul de aluminiu al cuierului. Acesta se diforma văzînd cu ochii. Cu o perseverenţă de boa constrictor, marinitul frîngea lujerul fin de metal, care se răsucea lent, într-o mişcare supusă şi definitivă. În absurdul lui, spectacolul avea un sens tragic.

Profesorul luă o vergea lungă de sticlă şi vru să atingă monstrul. Ceilalţi îl împiedicară. Cineva aduse un contor Geiger, care erupse în semnale energice.

Laboratorul fu imediat evacuat. O ultimă privire permise celor care plecau să vadă prăbuşirea cuierului, care continua să se zbată, într-o calmă disperare, pe albul pardoselei de mozaic.

În zori, după ce luase toate măsurile de rigoare, o echipă specială deschise laboratorul. Rochia de marinit dispăruse. Într-un colţ, o grămadă informă de metal contorsionat era tot ce mai rămăsese din cuierul de aluminiu.

CAMIL BACIU

Soarele portocaliu

Totul era alb. Şi totul ardea. Ar fi vrut să se caţăre pe colina albă la poalele căreia se prăbuşiseră, numai pentru a privi dincolo de arzătoarea ceaţă albă. Dar picioarele nu-l ascultau. Nu-şi simţea nici pieptul, nici umerii, nici mîinile. Încercase de nenumărate ori să se smulgă din praful moale şi spumos în care se afundase racheta, dar, ca într-un coşmar, rămînea nemişcat, departe de el însuşi. Îşi ascultase corpul, după cum asculţi ecoul unei pietre zvîrlite în puţ, şi, din adîncuri, răsuna bătaia unei inimi. Dar parcă nu era inima lui — şi s-ar fi putut foarte bine să nu fie nici o inimă —, ci unul dintre marile ceasuri ale navei îngropate sub el.

De acolo, de jos, nu mai răzbătea acum nici un zgomot. Oamenii tăceau. Ceasurile se opriseră. Şi gîndul că pieriseră cu

toții — că se înșirau de-a lungul navei tăcuți și reci, ca intr-un imens mausoleu de metal — il îngrozea mai tare decît gîndul apropiatei sale morți. De aceea ii chema mereu lipindu-și buzele de microfonul cald : „Sînt șaptezeci și doi, șaptezeci și doi... nu mă pot mișca... sînt șaptezeci și doi". Repetase de nenumărate ori chemarea, apoi, cînd obosise să mai facă pauzele pentru ascultarea răspunsului, porni să vorbească fără încetare : „Sînt șaptezeci și doi... Nu-mi simt picioarele și brațele... Sînt șaptezeci și doi... Sînt singur, afară. Aștept... E lumină... Sînt șaptezeci și doi... nu mă pot mișca...".

Adormea și se trezea vorbind, și cînd, după multă vreme, auzi un glas răspunzîndu-i, crezu că halucinează și strigă : „Nu vreau ! Încă nu !". Apoi rîse — nu era agonia — și se alintă, ca în delirul bolilor din copilărie : „Nu, nu, nu... nu mor, nu vreau, nu vreau... E prea alb, e scîrbos, e străin... Ridicați-mă puțin... din vîrful colinei se vede cerul... Sînt șaptezeci și doi". Și iar auzi vocea. Era o altă voce, nu a lui, pentru că el tăcea cu buzele strîns lipite.

„Unde ești ?" — întrebă. Și vocea răspunse : „Sînt patru, trăiesc, sînt patru !" Se gîndi : „Patru ? Care patru ? Care patru, patru, patru ?".

„Ești patru — șopti. Patru. Al patrulea. Sînt șaptezeci și doi".

„Șaptezeci și doi ? Fizicianul ! Te știu. Ești rănit ?".

„Sînt puțin rănit. Foarte puțin. Ceilalți trăiesc ?".

„Nu știu — șopti vocea. Nu-i văd. Nu pot să mă mișc".

„Nici eu. Dar nu mă doare nimic. E bine. Cine ești ?".

„Sînt biologul de serviciu."

„Acela înalt, cu barbă ?".

„Nu. Nu port barbă. Sînt blondă și am coc".

„Blondă ?".

Surîse, cuprins de o adîncă sfîrșeală. Uitase că pe navă erau și femei. Ar fi vrut să adauge ceva vesel, dar i se făcuse deodată frig. Atît simțea din tot corpul său — ceva foarte rece, ca o bucată de gheață, sub furca pieptului.

„Sînt puțin arsă de soare — spuse vocea. Foarte puțin. Și am ochii cenușii".

„Ochii — repetă el. Ochii".

„Și gura puțin prea mare".

„Îmi place — șopti. Am uitat cine ești, dar îmi plac grozav femeile cu ochii cenușii".

Afară se întuneca. Parcă ploua cu pulbere neagră. Și se auzea un zvon de glasuri și de clopote.

„Ți-e frică ? — întrebă vocea. Mie mi-e frică".

„Frică ? De ce ? Încercă din nou să ridice mîna, dar mîna nu era a lui. N-ai de ce să-ți fie frică — adăugă : Ai mai zburat pe rutele lungi ?".

„Niciodată".

„Totdeauna se întîmplă așa după șocurile de asolizare. Oamenii sînt ca și anesteziați. Halucinează. Apoi adorm și cînd se trezesc se simt ca după baie".

„Aș vrea să urc pînă la dumneata — spuse vocea. Mi-ar fi mult mai ușor dacă am fi aproape. Oamenii trebuie să fie aproape unii de alții în lumile astea străine. Dar nu mă pot mișca".

„Stai liniştită — spuse. Nu fă nici un efort. Mi-am trimis robotul să semnalizeze şi în curînd vor veni să ne caute. Şi ne ne vor găsi".

Ştia că nu-i vor mai găsi niciodată. Sau, poate, o dată, peste sute de ani, mumificaţi în pulberea albă.

„Şi cînd vor veni?" — întrebă vocea.

„Inainte de a se lăsa întunericul. Sau, poate, în zori. Habar n-am cît durează noaptea pe blestemata asta de planetă".

Se sili să-şi amintească unde se aflau, dar nu cunoştea ruta şi fuseseră mult deviaţi în ultimele ore.

„Oricît ar dura — spuse vocea —, va răsări soarele. Am auzit că pe ruta asta toate planetele au sori coloraţi. Mi-aş dori grozav un soare portocaliu".

„O portocală portocalie— îngînă. O portocală solară". Era soarele pe care şi-l dorea şi el. Işi simţea gura plină de soarele acrişor. „A fost odată o portocală, şopti. Era o portocală portocalie, dulce-acrişoară, singură într-un pom verde".

Un ţiuit scurt, argintiu îi găuri urechea şi cerul gurii.

„Spune — murmură vocea. Povesteşte-mi ceva. Cînd taci mi se face frică".

„Sînt cuvintele mele — gîndi el. Le-am spus cuiva nu de mult. Sînt cuvintele mele, toate, portocalii, pline de teamă, pline de soare — numai cuvintele mele care sînt rostite fără ca eu să deschid gura. Şi mi-e teamă cînd nu le mai aud, chiar dacă doar le visez". Şi spuse:

„N-are de ce să-ţi fie frică. Mîine o să vedem soarele portocaliu şi o să ne odihnim sub un portocal plin de fructe. Toate planetele cu sori coloraţi sînt acoperite de grădini. Trebuie să mai aşteptăm pînă mîine, cu toate că acum aş da orice pentru o banană. Sau pentru un pepene foarte rece, cu miezul roşu, roşu"...

O săgeată de foc îi străpunse şira spinării, o săgeată care nu se mai sfîrşea, arzîndu-i oasele şi muşchii, o săgeată de foc nesfîrşită, o suliţă arzătoare, răsucindu-se şi pătrunzînd din ce în ce mai adînc.

„Gata! — strigă. Ajunge! Aaaaaaah!".

„Dragul meu — şopti vocea. Sînt aici lîngă tine. Linişteşte-te!".

„Aaaaah — urlă din nou, silindu-se să fărîme fierul care-l străpungea, arzător. Nu vreau! Încă nu! Nuuu!".

„Sînt aici — susură vocea. Sînt aici! Lîngă tine".

Solul prăfos se muia sub el, se adîncea într-un vîrtej lent. Ii venea să vomite, dar nu voia s-o facă sub ochii ei. Şi frigul îi cuprindea pieptul şi umerii.

„E frig, murmură. Înveleşte-mă. Dă-mi mîna... draga mea...".

O mînă uşoară o luă pe a lui. O recunoştea. Era mîna cuiva, de mult — o mînă uşoară, foarte moale, caldă. Îi era frig, dar mîna care-l mîngîia era caldă şi simţind-o îl cuprinse somnul.

„Mi-e somn — îngăimă. Sărută-mă. Sărută-mă, draga mea".

Şi-şi întinse buzele spre microfonul căştii.

...O rază subţire îi lumină pieptul. Apoi o a doua rază îl cercetă şi se opri asupra vizorului. Greoi, masivi, doi roboţi se ridicară din praful albicios şi se apropiară de el.

„Dînsul este stăpînul meu" — spuse primul robot. Se aplecă asupra omului nemişcat, îi deşurubă casca, ascultă. „Stăpînul

meu este mort — continuă. Nu mai este nici un om pe navă. Mi-e frică".

„Pentru ce ai vorbit ca o femeie, în loc să semnalizezi? — întrebă al doilea robot. Pentru ce ai spus: blondă, soare, portocaliu, lumile astea străine?".

„Ca să nu-i fie greu cînd moare. El m-a învăţat. Oamenilor nu le place să moară singuri. Mor prea tare cînd rămîn singuri".

„De ce?" — întrebă al doilea robot.

„Nu ştiu. Asta nu ne învaţă niciodată. Noi n-avem nevoie să ştim asta. Dar aşa e. El mi-a spus mereu: mi-ar plăcea o lume cu soare portocaliu, îmi plac blondele cu ochi cenuşii, nu-mi place să fiu singur sub cerul ăsta străin".

„Mi-ar plăcea, nu-mi place, îmi place — repetă al doilea robot. Dînşii mereu spun «îmi place, nu-mi place». Şi acum nu se mişcă? Doarme?".

„E mort — spuse primul robot. E foarte mort. Nu ştii ce înseamnă asta. Eu am călătorit cu el vreme de zece ani. Pe tine abia te-a montat".

„Cît timp va fi mort?" — întrebă al doilea robot.

„Mult timp — spuse primul robot. Foarte mult timp. Mi-e frică".

„Ai vorbit exact ca o femeie blondă — spuse al doilea robot. Ca o femeie blondă cu ochi cenuşii. Şi el ţi-a spus «draga mea». Şi a cerut o portocală, o banană şi un pepene. Să-mi arăţi şi mie un soare portocaliu şi un pepene cu miez roşu".

SERGIU FĂRCĂŞAN

Trei anecdote

Se caută o mitralieră

— La pămînt, la pămînt! strigă bătrînul Agrigoroaiei.

Ţăranii din celelalte maşini îl priviră miraţi cum frînează şi cum — în ciuda celor 82 de ani ai săi — sare din automobilul pitic şi se aruncă în şanţul de irigaţie de pe marginea şoselei.

— La pămînt! le strigă el iar, de acolo. Cineva mitraliază ogoarele.

Nici nu-l auziseră bine. Gesturile lui erau însă mai elocvente. Frînară și ei.

Un bărbat înalt și solid, nepotul lui Agrigoroaiei, se apleacă pe marginea șanțului, proptindu-și mîinile în genunchi.

— Moșule, ce s-a întîmplat?

— Ne mitraliază, răspunse bătrînul, trăgîndu-l de picior și căznindu-se să-l culce lîngă el.

— Ce înseamnă asta, mitraliază?

— N-auzi, nu vezi? Uite, avionul ăla mic de colo. Mitraliera era pe vremuri o armă. Stai jos, nenorocitule, strigă-le și celorlalți! Am apucat mitralierele de tînăr, în al doilea război mondial. Ne omoară!

— Nu se poate, răspunse unul dintre agricultori, care venise și el alături de bătrîn. De ce să ne omoare? Cine? E cel puțin la doi kilometri de aici. Avem de mult dezarmare generală. S-o fi jucînd, o fi dat avionul pe mîna unui copil.

— E avionul lui Năstase, spuse altul. Stai să-l întreb.

Se duse liniștit la mașina lui și apăsă pe butoanele telefonului portativ. Bătrînul, rușinat de calmul celorlalți, se sculase în picioare, gata să sară îndărăt în caz că avionul se apropie.

— Alo, Năstase, tu ești? Ce faci cu mit... mitraliera aceea?... Serios?... Și cum ți-a ieșit?... Aha... Zău?... Și cum de nu se găsesc?... Bine, bine, să trăiești!

Întorcîndu-se de la mașina lui, omul avea un zîmbet amuzat. Îi plăcea să-și scoată bricheta și țigara și să și-o aprindă cu o singură mînă, lucru care îi ceru cîteva clipe în plus.

— Nea Agrigoroaie, nu cumva mai ai pe acasă vreo mitralieră din aceea? Pe-a lui, Năstase a împănat-o cu îngrășăminte, a adaptat-o și acum mit... mitraliază lanul. Zice că răstoarnă automat pămîntul și că înfige îngrășămintele, ca pe niște gloanțe, exact la 33 de centimetri adîncime. N-ai vreuna pe acasă? O mitralieră. Aș încerca și eu.

— De unde naiba să am? mormăi bătrînul rușinat, scuturîndu-se pe pantaloni.

— Năstase se plînge că n-a găsit una în tot raionul. Nu știu ce făceau oamenii pe vremea dumitale. De ce n-au fabricat mai multe mitraliere? Ne-ar fi prins bine.

Omul în priză

Camera era în umbră, îmbăiată de parfumul Leliei. Era prima lor întîlnire.

— Stă să plouă, spuse el. Sau poate chiar o să ningă.

Îi turnă vermutul într-un pahar — știa că femeilor le plac băuturi mai dulci —, puse un pic de lămîie și, dîndu-i paharul, o sărută ușor pe tîmplă.

— Scuză-mă o clipă, spuse el și dispăru în camera învecinată. Lăsase ușa deschisă. Trecură cîteva minute.

— La ce te gîndești? îl întrebă ea.

— La tine, spuse el. Vrei să-ți pun muzică?

— Nu. Și ce gîndești despre mine? Știi că sînt trecută de 30 de ani?

— Știu, zise el. Tocmai bine. Eu am 34. Vin într-o clipă. Să nu intri aici.

La Lelia, fiind femeie, glandele curiozității erau foarte dezvoltate. Își spuse că el pregătește vreo surpriză. Își scoase pantofii și, cu pași de pisică, intră în camera cealaltă. Își înăbuși o exclamație de mirare.

Cu spatele la ea, îmbrăcat în halatul lui de mătase, Matei stătea în dreptul unei prize electrice. Un fir dispărea în buzunarul lui de la halat.

— Ce faci acolo? întrebă Lelia.

El, văzîndu-se descoperit, tresări. Se întoarse spre ea și scoase firul din priză.

— Mă încărcam, spuse el cu un zîmbet slab. Ți-am spus că acum zece ani am bătut recordul la săritura în înălțime. Am sărit cam mult, mereu, și o vertebră s-a deplasat nițeluș. De o lună îți cer mereu o întîlnire și, ghinionul meu, tocmai cînd mi-ai dat-o, simt că stă să ningă. Mă doare teribil. Întotdeauna, mai ales înainte de prima ninsoare a anului, am dureri în șold.

— Și ce are asta de-a face cu priza?

— Mi s-a descărcat bateria, spuse el umblînd jenat prin odaie. Și mă doare teribil. Știi, mi-am făcut o mică instalație, invenție proprie. Durerea vine de la încărcătura electrică din atmosferă. Am în ciorap o placă mică de plumb.

Se opri brusc din vorbă.

— Te interesează într-adevăr?

— Mă interesează, zise ea pe un ton oarecum plictisit.

— Un curent slab de ioni pornește din șold, de la baterie, pînă la picior. Mă izolează de electricitatea din atmosferă. Cred că în jumătate de oră durerea o să mă lase.

Femeia rămase în prag, ezitînd. Dădea impresia că ar vrea să plece. Îl plăcuse. De aceea și consimțise la întîlnire. Băiat drăguț, inteligent, spiritual. Acum însă era tăcut, parcă dezarmat. Lelia se mai gîndi o clipă, dar niciodată gîndurile femeilor nu sînt clare, întotdeauna se amestecă în ele dorințe și tot felul de alte chestii.

— Te lasă într-o jumătate de oră? întrebă ea.

— Într-o jumătate de oră, răspunse Matei.

Lelia făcu cîțiva pași spre el, lăsă în drum, pe o măsuță, paharul de vermut și se opri în fața lui, punîndu-i mîinile pe șolduri, cu o îndrăzneală care o mira și pe ea.

— Să vedem, zise ea. Poate te lasă mai devreme. Am eu o metodă.

Misterul orificiului oval

— Vă lăudați! spuse profesorul. M-ați adus aici la Constanța, deși nu e sezon de înot, și, de o jumătate de oră, în loc să-mi faceți demonstrația, vorbiți mereu de o victorie a tehnicii românești. Lăsați puțin victoriile să se odihnească; mie faceți-mi demonstrația!

Profesorul, la cei 70 de ani ai săi, mai practica diferite sporturi,

era bine legat și foarte atent la tot ce se petrece în jur, o copie inversă a savanților distrați din anecdote. Se bucura de autoritate.

— E-n regulă, zise inginerul. Trecem la demonstrația practică. Șantierele navale din Constanța fac un cargou de 45 000 de tone, de zece ori mai mare decît acelea fabricate de gălățeni în deceniul al șaptelea.

— Am putea și noi să le facem, se amestecă în discuție un gălățean, dar ne lipsește marea. N-avem unde să le lansăm. Dunărea e prea mică.

— Mă rog, mă rog, interveni plictisit profesorul. Să trecem la practică. Mașini de trasat ca a dumneavoastră se mai găsesc și în străinătate. Care e noutatea mașinii dumneavoastră?

— Tocmai aici voiam să ajung, zise inginerul. Vedeți, mașina noastră „citește“ desenul și, pe baza lui, taie tăblii de cîte treizeci de metri lungime și chiar mai mari, exact în forma de pe desen.

— Am mai văzut asta și în străinătate și la Galați, stărui încăpățînat profesorul.

— Da, dar uitați-vă la desen.

Într-o tăcere deplină, profesorul luă foaia mare de calc argintat și o privi prin ochelarii lui groși de baga. O privire rapidă.

— E un desen prost, zise el categoric. Unde-i microscopul?

Se uită concentrat și, încă în timp ce stătea cu ochiul ațintit în microscop, spuse pe același ton, care nu suporta contrazicere:

— E un desen grosolan. Am bănuit încă de cînd m-am uitat cu ochiul liber.

— Dar știți ce dificil e un desen precis, spuse inginerul zîmbind. Oamenii își strică ochii desenînd numai cu ajutorul microscopului. Durează foarte mult.

— Da, zise profesorul, dar dacă linia are o tremurătură mai mare de o sutime de milimetru, mașina voastră — în caz că e exactă — va tăia strîmb în tăblie, va copia întocmai, la scară mărită, inexactitățile desenului.

— Să vedem, zise inginerul.

Calcul argintat fu fixat cu grijă sub „ochii“ electronici ai mașinii. Găurele fine absorbeau aerul, silind hîrtia să stea perfect plană.

Se auzi un scrîșnet îndepărtat — turnul de comandă era izolat de zgomotele din jur — și profesorul, privind prin geamul gros, văzu dedesubtul lui cum tăblia imensă începe să fie tăiată de un punct de foc. Trecură cîteva minute și zgomotul se opri.

— Să coborîm, zise inginerul.

Un jet de apă răcise oțelul încins și profesorul putu să-și plimbe mîna pe muchii.

— Extraordinar! zise el. Vă felicit. Mașina voastră a „interpretat“ desenul: i-a corectat toate imperfecțiunile!

— Mai bine zis, impreciziunile, spuse inginerul. Dacă planul ar avea greșeli mari și clare, mașina ar fi nevoită să le copieze întocmai. Micile lipsuri de precizie însă le poate corecta. Asta înseamnă pentru noi, oamenii, o uriașă econo..., spunînd acestea, inginerul rămase cu gura căscată și cu ochii holbați.

La 70 de ani, profesorul avea reflexe rapide: urmărindu-i privirea, își dete seama despre ce e vorba și întinse un deget acuzator:

— Ce e cu gaura aceea uriașă? Parcă nu exista în plan...

La mijlocul tăbliei se afla o gaură mare, de forma unei mese ovale, ceva mai alungită însă.

— E cît o masă la care ar putea să mănînce opt persoane! strigă profesorul. Mi se pare că orificiul ăsta nu era prevăzut în plan.

— Poate o fi scăpat o pată, sugeră timid cineva.

Un asistent aduse jos planul. Evident, n-avea nici urmă de vreo formă ca aceea tăiată în tablă. Se uitară cu lupa, cu microscopul, căutară să depisteze vreo pată, vreo urmă de culoare invizibilă ochiului omenesc, pînă cînd, pierzîndu-şi răbdarea, inginerul spuse:

— Repetăm experienţa. Să ştiţi însă că pînă cînd aţi venit dumneavoastră nu s-a întîmplat una ca asta, funcţiona perfect.

— S-o fi speriat maşina de mine, rîse profesorul.

Acelaşi plan fu din nou introdus sub ochii maşinii. După cîteva minute, în hală apăruse o nouă *tăblie. De data asta, tăiată perfect.*

— V-am spus eu, exclamă inginerul. Ca să fim mai siguri, facem experienţa pentru a treia oară.

În mijlocul tăbliei nu se mai afla, nici de data asta, vreun orificiu. Deodată însă profesorul întinse teribilul său deget acuzator:

— Ce e asta?

Într-o margine a tăbliei se vedea, din nou, acelaşi misterios semn alungit.

★

Renumitul profesor îşi scosese haina, îşi suflecase mînecile şi, împreună cu toţi cei de faţă, revedea calculele, refăcea mereu experienţa. Din cînd în cînd, pe o tăblie sau alta apărea cîte un orificiu: dacă se afla la margine, era mai mic, ca şi cum, la marginea planului, n-ar fi încăput decît o parte a „mesei" invizibile.

— S-a speriat de mine, repeta mereu profesorul, zîmbind şi calculînd de zor.

Trecură aşa trei ore, pînă cînd uşa marii hale se deschise. Directorul şantierelor navale — un proaspăt patriot constănţean care pînă de curînd lucrase la Şantierele din Galaţi — pătrunse înăuntru, scuzîndu-se că a fost reţinut la o şedinţă importantă.

— Dar ce faceţi aici de patru ore? întrebă el. Tot n-aţi terminat demonstraţia?

Inginerul vru să-i spună că au refăcut minuţios toate calculele, împreună cu marele specialist şi că apare mereu un orificiu misterios, căruia nu-i pot găsi cauza. Dar tăcu copleşit.

Directorul urcase între timp în turnul de comandă. Privi în jos şi, văzînd gaura imensă care se căsca spre marginea tăbliei, îşi înfipse mîinile în şolduri, supărat.

— Bine, măi băieţi, spuse el, faceţi una dintre cele mai perfecte maşini, vă luaţi la întrecere cu tehnica mondială şi nu puteţi izola ca lumea laboratorul?

Spunînd acestea, examina pe rînd fotocopiile tăbliilor cu defect, purtînd într-un loc sau altul aceeaşi misterioasă formă alungită.

— Dar ce s-a întîmplat? întrebă profesorul.

— Nu vedeţi? zise el, întinzîndu-i fotocopiile. Li se aşeza mereu, pe plan, o muscă.

VALENTIN LONGIN HOSSU

După-amiază neolitică

Se scursese destulă vreme de cînd nu era azi, nici mîine, nici ieri, nici totdeauna. *Oamenii se adunau în cete, să se apere cu sulițe și topoare de fiarele pădurilor sau să se încălzească la foc; aruncau cu pietre în fructele coapte, pe care nu le puteau ajunge. Și privirea ridicată spre vîrf de copac se oprise pe boltă și, atrasă de necunoscut, în nopțile următoare, văzu schimbările lunii.*

. . . .

Se așeză pe micul scaun cu trei picioare, își sprijini coatele pe genunchi și capul în palme. Femeia, în celălalt colț al bordeiului, răsucea, muindu-și degetele în gură, fibre subțiri de tei. Lumina caldă cădea oblic prin deschizătura din perete. Vara, ei aveau obiceiul să scoată trunchiul de stejar cioplit și să-l folosească, el pentru uscatul oalelor, ea la frămîntatul pîinii.

O clipă de răgaz?

...Pornea din noapte și, cu cele două coșuri rotunde, atîrnate de cîte un capăt al unei crăci puțin strîmbe, aducea lutul mustind încă de apă, de la trei sulițe-soare depărtare. Numai el știa locul acela abrupt, unde apa, lovindu-se de malul stîncos, își schimbase direcția, lăsînd peste îngustul prundiș o clisă galbenă, uleioasă. Făcută lopată, palma se afunda adînc în argilă și de cîte ori o scotea plină cu tină avea senzația că-i vorbește, aidoma ghiocului care, pus la ureche, redă freamătul etern al mării.

Era o primă bucurie. Reușea, El, să smulgă pămîntului o părticică, punîndu-și-o în slujbă. Din el făcea ulcele, ce vor fi sărutate de buze omenești, făcea tipsii, în care s-or aduce jertfe nemuritorilor cerești, făcea din lut chipuri dumnezeiești, ținute în fiecare casă la loc ferit și sfînt... Își ridicase capul privind în sus, spre soare, și obrajii se înroșiră, cum prinde cireașa purpură-n coajă.

Îl întrebase pe-un altul de ce zgîrie în zeci de feluri stîlpii de lemn ai porții. Și-i răspunsese simplu, ca fără a gîndi: „Să nu fie singură poarta, fac chipuri pe ea!“ Așa s-a născut arta...

Și el făcuse la fel, cînd încă mai trăiau în peșteră; pentru a învăța cum să omoare un zimbru, îl desenase în stîncă, să știe

cei tineri unde să lovească. Şi zimbru-acela rece le devenise familiar, chiar necesar, iar cînd au ieşit afară să-şi ridice adăpost de piatră, pămînt şi crengi, au vrut să aibă un zimbru printre ei. Nu ştiú de ce !? Atunci lui, care de multe ulcele cît făcuse, pielea de pe degete i se subţia, degetele-i cerură să repete animalul rămas în peşteră. Dar cum? Mîna, puternică de atîta modelat, şi-o strînse, şi lutul printre degete ţîşni în afară — patru picioare. Şi cînd reuşi ca boţul inform să stea drept, cu cealaltă mînă plămădi cocoaşa, îi puse gît şi bot. Tremurînd de plăcere, mîngîie zimbrul pe creştet. Veniră la rînd o vacă, un tăietor de lemne, o mică roată chiar; şi roata, pe care apoi femeia o înşiră pe un fir de tei, punîndu-şi-o după gît, se odihni pe sîni calzi. În salbele de peste veacuri se află întîia recunoaştere a fantasticei descoperiri — roata.

Cîte n-ar fi vrut să facă!... Dar viaţa grea îl trăgea înapoi. Trebuia fier de plug şi de coasă; guri largi să intre soarele în casă. Să îmblînzească caii din turmele-năluci, ce zgîlţîie pămîntul cînd trec pe la răscruci...

Vorbea puţin, n-avea timp de clacă. Dar, de cîte ori din mîini ieşea un lucru nou, pe buze cuvintele se învălmăşeau să fie rostite. Fără palma ce devenise lopată, ce învăţa să mîngîie, pe care o punea ca pernă sub cap, cuvîntul n-ar fi putut numi nimic. Şi capul, pe mînă pus, începu a gîndi. Gîndurile se lăsau grele în pumni, şi-aceştia, de-a doua zi, tăiau copaci să ridice pentru iarnă adăpost ori scormoneau ţărîna să îngroape pe cei morţi. Cît despre el, îşi aştepta sfîrşitul cu calm, ca pe ceva firesc, asemănător venirii pe lume a copiilor săi sau momentului cînd şi-a adus femeia dorită în bordei. Aflase de la bătrînii ginţii că la împreunarea cu pămîntul, soarele şi luna i-or ţine cununa, iar stelele mii deveni-vor făclii.

„Şi dacă aş putea ajunge printre sori şi stele chiar înainte de-a muri?“ Se uită la soare şi, pentru a nu-i lua ochii, îşi puse mîna streaşină; o scară lungă plănuia în boltă s-o împlînte. Dar nu dintre acelea cu care culegea nucii. Din stîncă şi-o închipuia, înaltă, fără de sfîrşit. Dar nu ştia cum s-o facă: în colţuri — ca un stîlp de casă, rotundă — ca trunchiul de copac, netedă — ca trestia sau în scări? De unde atîta piatră şi-atîţia cioplitori? Cum să păcălească soarele arzător, care încinge pămîntul de-acolo, de sus, şi soarbe apa lăsată în ulcele?... Nu-i rămînea decît să privească. Dorinţa i-o pecetluia pe buze neputinţa! Şi atunci, visa; cu ochii întredeschişi, visa...

Se crezu înfrînt. Dar nu! Vedea că poate năzui! O bucurie imensă îl stăpîni. Şi aşa se descoperi! Nu-i trebui oglindă, nici apa unui lac, ci se privi în sine şi se uimi. Îşi pusese întrebări: trăia de-o veşnicie, trăia de un an, de doi? Şi pînă cînd? Şi ce e moartea? Ce e rău şi ce e bine? *Şi mîna tremurîndă şi-o trecu peste frunte; parc-o ştia netedă, iar acum sînt încrustate mii de cute. Şi-o coborî pe nas, pe buzele încinse, intră în barba stufoasă,* silhuie. Parcă nu-i venea să creadă că toate acestea există; atunci, *cu sora primei mîini, făcu acelaşi drum. Rămase cu faţa în căuşul palmelor, se aşeză pe scaunul cu trei picioare şi-şi sprijini coatele pe genunchi. Lumina caldă cădea oblic prin deschizătura bordeiului. Pe perete, umbra,* de-a pururi de om nedespărţită, *îl privea pe gînditor.* El *simţi nevoia să se vadă, gîndind, aşa cum la*

rindu-i surprinsese universul din jur... Cu chipul transfigurat, olarul devenit sculptor își căuta în lutul rece ochii, și miinile, și fruntea. Știa acum ce face, știa că-i muritor și opera nemuritoare.

★

În vara anului 1960, conf. univ. D. Berciu și studentul Corneliu Mirescu au descoperit, într-un cimitir de pe dealul Sofia, de lingă Cernavodă, o statuetă datînd de peste 5 000 de ani, unică în lume, ce avea să fie cunoscută sub numele de GÎNDITORUL.

RADU NOR

Bătrînul și stelele

„Coaja de nucă" cutreieră spațiul între Pămînt și Marte. De fapt, nu se numește așa, dar bătrînul o alintă. E una dintre primele stații cosmice cu un om la bord. Stațiile de acest tip au fost de mult scoase din uz, locul lor fiind luat de marile laboratoare zburătoare, adevărate „transatlantice siderale". Bătrînul însă s-a încăpățînat să rămînă pe coaja lui de nucă.

Unii nici nu-și mai amintesc de cînd e acolo. De trei sau patru decenii, poate chiar de șase. „Bătrînul" e foarte bătrîn. Oamenii de pe Pămînt i-au uitat vîrsta și nici el nu mai ține socoteala anilor.

„Coaja de nucă" are o singură încăpere. Prin bolta ei rotundă pătrund zi și noapte stelele. Printre ele trăiește bătrînul, și ele îi străjuiesc veghea și somnul. Aștrii îi țin tovărășie, îi sînt prieteni, copii. Nu-i are pe lume decît pe ei. De aceea, nu vrea, nu poate să-i părăsească.

O dată pe an vine nava cu provizii. La început, sosirea ei era un eveniment, o adevărată sărbătoare. I se aduceau cărți, benzi, noi aparate pentru cercetări. I se povestea despre Pămînt. Vedea oameni, stringea miini omenești, auzea grai omenesc. Cu timpul însă, aceste întîlniri îi deveniră nesuferite. Începu chiar să le urască, căci lăsau în urma lor o singurătate cumplită. Nu vorbea cu nimeni, nici nu asculta ce i se spunea. După plecarea rachetei răsufla ușurat, ca atunci cînd scapi de un musafir nepoftit. Și se apuca de lucru cu și mai multă sete.

Bătrînul se îndeletnicea cu ceea ce pe Pămînt căpătase numele de „protecția navigației cosmice". Prevedea, cu o precizie matematică, direcțiile de deplasare a roiurilor de micrometeoriți, depista radiații nocive, stele moarte, stele neutronice... Întocmea hărți, aidoma celor ale oceanelor terestre, în care erau însemnați asteroizii, stîncile meteoritice — recife primejdioase pentru navigatorul astral.

În primii ani, bătrînul se străduise să-și creeze pe coaja lui de nucă o ambianță terestră. Îngrijea cîte o floare, împodobea pereții cu peisaje de pe Pămînt, citea și asculta muzică. Se bărbierea în fiecare dimineață și îmbrăca, pe rînd, cîte unul dintre cele trei rînduri de haine pe care le luase cu el. Apoi florile s-au uscat, peisajele din rame s-au decolorat, vraful de cărți cu filele îngălbenite a devenit suport pentru vasele murdare.

Trupul înalt și uscățiv al bătrînului era înfășurat într-un halat care, pe timpuri, fusese cafeniu. Nu-l scotea niciodată și nici nu-l peticea. Obrajii lui supți se ascundeau îndărătul unei bărbi albe și încîlcite ca o blană de miel.

La o singură plăcere nu renunțase : la cafea. Își prepara cești mari din băutura neagră și aromată. O sorbea încet, cu înghițituri sgîrcite, făcîndu-și îngrijorat socoteala dacă rezerva avea să-i ajungă pînă la sosirea navei următoare.

Într-o dimineață, bătrînul găsi cutia goală. Pe fund mai erau cîteva boabe, cam cît pentru o jumătate de ceașcă. Și așa, cum din lucruri mărunte se nasc uneori probleme mari, lipsa cafelei declanșă în mintea lui cumplite frămîntări. Îl năpădiră gînduri despre moarte, despre zădărnicia existenței, despre relațiile dintre om și infinit.

Se surprinse depănîndu-și — n-o mai făcuse de mult, poate niciodată — firul vieții. Memoria nu-l ajuta să descopere întîmplări, ci doar crîmpeie. Frînturi de viață, ca niște schițe în creion ale unei picturi în ulei. Perioada însă, atmosfera ei i se întipăriseră în minte prin culori, prin mirosuri.

Copilăria : un galben-portocaliu, cald și aroma gutuilor coapte. **Adolescența** : un roșu aprins, o vîlvătaie, dulceața buzelor fragede de fată. **Studenția** : un albastru strălucitor, plin de făgăduieli, mirosul calm al cărților vechi și cel ațîțător al celor noi. **Lucia** : un alb imaculat, puritate, noblețe sufletească, izul de cuișoare al garoafelor albe la care ținea atît de mult. **Moartea Luciei** : un negru intens, de smoală și parfum aspru de crizanteme. Pe urmă totul devenise cenușiu. Cenușiu de diferite nuanțe, cînd mai deschise, cînd mai închise. Un plumburiu, în care se cufunda și se topea orice.

La început încercase să destrame păienjenișul, cu gîndul unei întoarceri în lumea oamenilor. Mai tîrziu însă renunțase, simțindu-se mereu mai legat de cea a stelelor. Încetul cu încetul, în el se statornicise ideea despărțirii de semenii lui, a rămînerii printre stele pînă la sfîrșitul zilelor.

Așa stătea bătrînul pe coaja lui de nucă de trei sau patru decenii, poate chiar de șase.

Ultima sorbitură de cafea. Pentru ultima oară, amăreala ei dulce îi mîngiie cerul gurii. Privirea obosită se plimbă prin încăperea rotundă ca o colivie. Îl cuprind cumplite îndoieli. Rafturile, cu miile de file umplute de mîna lui, îl privesc cu re-

proş. Nu şi-a irosit oare viaţa? N-a fost munca lui zadarnică? Au fost cuiva de folos descoperirile lui?

Bătrînul simte singurătatea. Să fi avut acum pe cineva: un fiu! I-ar fi încredinţat toate astea. L-ar fi rugat să-i continue observaţiile, cercetările. Poate că ar fi lucrat un timp împreună, pînă l-ar fi văzut umblînd pe propriile lui picioare. Apoi s-ar fi retras.

Un fiu! Faţa pală a bătrînului se însufleţeşte, în ochi i se aprind scîntei. Un băiat! Înalt, spătos, cu chipul Luciei şi cu privirea ei. Inteligent, priceput, un pic romantic, aşa cum fusese el în „epoca albastră"...

Bătrînul zîmbeşte, dar îndată surîsul îi îngheaţă pe buze. Fiul lui aici, în această pustietate? Băiatul lui şi al Luciei să ducă viaţa pe care a dus-o el între pereţii unei celule, departe de oameni, de pămînt, de apă, de soare? Niciodată!

Bătrînul se plimbă agitat, frămîntîndu-se ce profesiune să-l sfătuiască pe „fiul" său să îmbrăţişeze. În orice caz, una terestră! Dar dacă vrea cu tot dinadinsul să se facă astronaut? Dacă profesiunea tatălui exercită asupra fiului aceeaşi tainică atracţie?...

Nu-l va lăsa! Va trebui să-l asculte. Dacă nu din convingere, barem din respect pentru autoritatea paternă. Dar, la urma urmei, dacă va fi o pasiune, de ce să nu i-o îngăduie? Pe el cine l-ar fi putut oare opri să plece în cosmos?

Desigur, pînă la urmă va capitula. Aşa sînt părinţii, slabi! Desigur că-i va da voie. Şi, la urma urmei, fiul nu trebuie să rămînă pe „coaja de nucă". Se poate duce pe unul dintre oraşele zburătoare, unde, dacă nu te uiţi pe fereastră, nu-ţi dai seama că te afli în spaţiul interstelar. Îi va preda însemnările lui, îl va învăţa cum să le continue şi apoi n-are decît să-şi ia zborul neastîmpăratul de...

Cum se numeşte fiul lui?... Nicicum, de vreme ce nu există! Bătrînul oftează şi se lasă greu pe marginea patului. Murmură, clătinînd din cap:

— N-are nici un rost! Nici un rost...

În faţa ochilor îi apar figurile celor care zăboviseră la staţie, vreo cîteva ceasuri, acum opt sau zece luni. Încercaseră să-i vorbească, să-i povestească, dar el n-a fost atent la ceea ce spuneau. Se gîndea la ale lui. I-au rămas întipărite în minte doar privirile lor; puţin mirate, puţin speriate, puţin îngrijorate. I-au predat lăzile cu alimente, au mai instalat nişte aparate, au întins fire argintii prin cameră. Au plecat.

Ce n-ar fi dat să-i revadă. A, nu pentru cafea! Doar ca să le pună o întrebare: „Ia spuneţi, băieţi, ce se întîmplă cu toate mesajele transmise de mine de treizeci, de patruzeci sau poate de şaizeci de ani? Ce se întîmplă cu hărţile, cu avertismentele mele? Le foloseşte cineva? Dar cercetările mele despre stelele neutronice? Dar studiul comparativ al diferitelor surse de radiaţii cosmice?"

Acum îi vedea cu ochii minţii pe „băieţi". Stăteau cu bărbia în piept, ca nişte şcolari prinşi cu vreo năzbîtie.

— Nu răspundeţi? Atunci e limpede! Tot ce am făcut eu în aceşti ani n-au fost decît mîzgăleli! Mîzgăleli fără nici o valoare, de care nimeni n-are nevoie. Aşa cum nici de mine n-a fost nevoie. Nici înainte şi cu atît mai puţin acum!

Bătrînul stă gîrbovit, cu capul vîrît între umeri. Scrîşneşte:
— Las' că vă arăt eu vouă! Vă fac eu una să mă ţineţi minte!

Se repede, neînchipuit de sprinten, spre raftul cu dosare şi, scoţînd unul cîte unul, se apucă să rupă în bucăţi, cîte zece-cincisprezece file deodată. Curînd, podeaua cabinei semăna cu un cîmp acoperit cu omăt. Obosit, bătrînul se aşază şi duce, din obişnuinţă, ceaşca la gură. Îşi dă seama că e goală. O trînteşte de duşumea şi trage o înjurătură. Are priviri rele. Repetă printre dinţii încleştaţi:

— Vă fac eu una să mă ţineţi minte!

★

Undeva, pe Pămînt, în laboratorul unui institut de psihopatologie cosmică, zbîrnîie o sonerie de alarmă.

— „Coaja de nucă", spune cineva. Bătrînul a intrat în criză.

— Aşa se pare. Aţi văzut, am avut dreptate? Dacă nu ne avertiza băiatul de pe nava cu provizii încă de acum doi ani, nici nu ne-am fi gîndit să instalăm captatorul.

— Fireşte, dar la altceva mă refer. La faptul că experienţa a fost concludentă. Criza provoacă la orice vîrstă o extraordinară creştere a frecvenţei undelor corticale. Priviţi encefalograma: frecvenţa este aproape dublă faţă de cea obişnuită la stări de excitaţie: 24—30 de cicli pe secundă...

— Mda, presupunînd că sistemul de captare, de amplificare şi de transmitere a biocurenţilor, instalat fără ştirea bătrînului pe „coaja de nucă", funcţionează fără cusur, acesta este în primejdie. Nemaifiind conştient de faptele lui, ar putea...

— Ce-i de făcut? Trebuie să întreprindem ceva...

— Iată ce vom face: vom intra în comunicaţie bioelectrică directă cu bătrînul, vom stabili precis cauza depresiunii sale psihice şi vom încerca să o combatem cu un şoc puternic de sens contrar.

★

Bătrînul îşi adună forţele. Acum ştie ce are de făcut. Va părăsi „coaja de nucă" şi se va duce la stelele lui. Se va duce aşa cum e, în halatul acesta vechi şi ros. Cînd vor veni, vor găsi staţia pustie. Nimic nu va rămîne din el. Nici trupul, nici rodul minţii. Aşa cum atomii au devenit materie organizată, aşa materia organizată se va preface din nou în atomi.

Se ridică greoi şi se îndreptă spre trapa de ieşire. Mîna slabă, cu pielea încreţită, se întinde spre mecanismul de deschidere.

Deodată însă îşi dă seama că cineva îi vorbeşte. Nu aude nimic, nici sunete, nici cuvinte, dar ştie că i se vorbeşte. Mesajul pătrunde în creier fără intermediul simţurilor, al auzului, al văzului. Bătrînul împietreşte. Ascultă încordat vocea neauzită. Cuvintele răzleţe se leagă, devin fraze, capătă sens.

— Lar Orbel, mă auzi?

— Te aud, răspunde în gînd bătrînul, fără să mişte buzele. De unde îmi cunoşti numele? Cine îmi cunoaşte numele?

— Toţi! Generaţii de oameni de pe Pămînt îl rostesc cu veneraţie!

— Minți ! M-ați uitat, pe mine și tot ce am făcut, în anii aceștia, pe „coaja mea de nucă".

— Asta te frămîntă, bătrîne Lar ? De aceea ți-e mintea răvășită și sufletul cernit ? Răspunde...

— Da, dar mai e o altă pricină. Sînt singur și abia acum, după atîta amar de vreme, văd ce grea e singurătatea... De-aș fi avut acum un băiat, chiar dacă nu era înalt și zvelt, chiar dacă n-avea chipul și privirea Luciei și nici dramul de romantism care îmbogățește tinerețea, îi lăsam însemnările mele, munca mea de o viață și-l rugam să le continue el. Așa, însă, totul e fără nici un rost, cenușiu... cenușiu...

— Bătrîne Lar, lasă-mă să-ți vorbesc și ascultă-mă atent : munca ta de o viață este cunoscută de mii și mii de oameni, fiecare mesaj, fiecare cifră transmisă de tine de pe „coaja de nucă" a fost notată și păstrată cu grijă. Nimic din ceea ce ai făcut nu s-a pierdut. În școli și universități, experiența ta este împărtășită tinerilor și transmisă, ca o ștafetă, din generație în generație.

— E oare adevărat ? bîiguie bătrînul. E adevărat ?

— Dar cîți cosmonauți nu-ți datorează viața, Lar Orbel ? Cîte nave n-au ocolit oare, datorită ție, bombardamentele de micrometeoriți, cîmpurile de radiații penetrante, atracția fatală a stelelor neutronice ?

— E adevărat ? Nu mi-am irosit viața ?

— Am vrea, cu toții, să dăm măcar un sfert din cît ai dat tu.

— Poate că spui adevărul. Dar n-am pe nimeni căruia să-i încredințez moștenirea... N-am un fiu, un băiat, care să primească, din mîna mea, filele... Ah, dar filele nu mai există ! Le-am distrus, le-am rupt...

— Lucrările tale sînt tipărite în milioane de exemplare și se găsesc în toate bibliotecile din lume. Și copii ai, bătrîne Lar... Da, fii și fiice, tineri și tinere, care-ți continuă opera undeva, în Cosmos, care te iubesc, Lar Orbel, care-ți urmează pilda, care te socotesc părintele lor.

— Dar eu... eu n-am știut nimic ! Nimic ! De ce nu mi s-a spus ?

— N-ai vrut să asculți ! Te-ai închis în tine ca într-o găoace. Te-ai înconjurat cu zidul înalt al indiferenței față de ceea ce se petrecea pe Pămînt, pe Pămîntul tău...

— Adevărat ! Poate că am greșit. Sigur că am greșit ! Dar tu, ale cărui vorbe îmi pătrund de-a dreptul în creier și în inimă, tu cine ești și cum de-ți pricep cuvintele fără să le aud ?

— Eu sînt băiatul tău, bătrîne Lar ! Unul dintre băieții tăi. Și de vorbit îți vorbesc prin intermediul biocurenților. Știi, firele argintii din cameră...

— A, înțeleg ! Deci, tu ești băiatul meu ?... Am să te văd, fiule, am să-ți cunosc vreodată chipul, privirea.. vocea ?

— Curînd voi veni la tine, pe „coaja ta de nucă" !

Fața bătrînului se destinde. Mîna se retrage de pe mecanismul ușii. Se întoarce încet, nițel clătinat, spre mijlocul camerei și se oprește sub stele. După o pauză, spune cu glas tare :

— *E bine ! Asta este foarte bine !... Să nu uiți să aduci cafea,* fiule. N-a mai rămas nimic pe fundul cutiei.

IOANA PETRESCU

Un reportaj primejdios

Ca o uriașă pasăre a nopții, avionul străbătea spațiile liniștite. Intre mare și cer, Eva zbura singură, cu miinile încleștate pe manșă. Își aținlea privirile pe coasta care se ghicea dedesubt. Lumini nenumărate pîlpîiau ca miriade de stele căzute în abis.

— Alo ! Alo !... Aici Rîndunica ! Aici Rîndunica !

— Alo ! Alo ! Aici Baza V D 12... Vă ascultăm...

— Alo ! Alo ! În cinci minute părăsesc avionul. Rîndunica să fie pilotată prin teleghidare înapoi, la bază.

— Puteți sări. Noroc bun !

Glasul zbîrnîitor din mari depărtări a tăcut.

Eva ezită o clipă. Parc-ar fi ispitită să se întoarcă. Dar biruie firea ei curajoasă, întreprinzătoare. Și pariul ? Cum rămîne cu pariul ? Îi sună în auz rîsul batjocoritor al lui Dav :

— Ai s-ajungi tu pînă acolo, păpușo ?

Nesuferit e Dav ! De ce-i spune „păpușo" ? Ce e ea de vină că are ochi mari de smalț albastru și păr buclat și auriu, ca pe vremea străbunicelor ?

— Știi bine că Plantaura e declarată zonă interzisă, continuase Dav, serios. E o nebunie să te aventurezi într-o regiune primejdioasă numai așa, ca să faci pe eroina.

— Orice ai spune tu, am să fac nebunia asta. Și am să-ți aduc un reportaj. Pe ce te prinzi ?

— Pe o sticlă de șampanie franțuzească ! Mmm ! Ce băutură vrednică de zeii din Olimp ! Am dat de dușcă o dată o sticlă întreagă și am simțit că-mi cresc aripi.

— Primesc ! Dă-mi numai trei zile răgaz.

Acum se află singură, deasupra oceanului, pregătindu-se să coboare pe insula Plantaura. Atîtea lumini sclipesc acolo, jos ! În umbră se ghicesc construcții gigantice. Ce mister vor fi ascunzînd ? Nu poate fi vorba de experiențe atomice. Acestea aparțin trecutului. Atunci ? Caută cu ochii locul care i se pare mai priclnic. A lăsat mult în urmă luminile scînteietoare. E mai prudent să nu fie zărită. Se află acum deasupra plajei, pe care valurile o tivesc cu un chenar albicios de spumă.

După ce a fixat manşa la centru şi s-a asigurat că paraşuta e acroşată de fuzelaj, Eva deschide capota şi se aruncă în gol.

Numără în gînd pînă la treizeci. Apoi trage mînerul de siguranţă. Paraşuta se deschide. Pluteşte cîtva timp deasupra plajei, dar vîntul o împinge mai departe, spre o rîpă stîncoasă. Vreme de cîteva minute e tîrîtă printre bolovani. Un vîrf ascuţit îi sfîşie treningul, scrijelindu-i genunchiul. Eva încearcă să se ridice, dar se prăbuşeşte iarăşi printre pietroaie.

Toate oasele o dor. E zdrelită şi plină de vînătăi. Sfîrşită de puteri, îşi culcă obrazul pe o lespede netedă şi rece ca să-şi vină în fire... Tresare brusc. Sub fruntea ei simte cum pămîntul se cutremură. Un vuiet surd venit din adîncuri creşte necontenit, mai aproape, tot mai aproape, pînă ce cuprinde tot văzduhul. Bubuiturile se ţin lanţ, ca un şir de explozii, într-un crescendo care culminează printr-o ultimă detunătură năprasnică. Zgomotul e atît de înfiorător încît Eva, îngrozită, se ghemuieşte între pietre şi-şi astupă urechile.

Abia după cîteva minute se dezmeticeşte şi cutează să privească în jurul ei. Ceea ce vede îi îngheaţă sîngele în vine. În mijlocul norilor de aramă încinsă, o vîlvătaie uriaşă izbucneşte în sus pînă atinge cerul, apoi se desface într-o jerbă multicoloră şi recade într-o ploaie de stele, de giuvaeruri.

Eva e prinsă într-un vîrtej de flăcări. Cerul, pămîntul dispar ; nu mai are în faţa ochilor decît un văl roşu care palpită ca un nesfîrşit foc de artificii : se învîrteşte, se răsuceşte, trosneşte şi recade. Un torent de foc curge spre ea, amestecînd nuanţe fără seamăn, de la galbenul orbitor, trecînd printr-un roşu de văpaie, pînă la vio"letul sumbru.

Cu toată spaima ei, Eva simte toată măreţia spectacolului, în care ea îşi joacă viaţa. Se luptă să se ridice, cade iar, se tîrăşte printre pietre, ajutîndu-se cu mîinile, cu genunchii. Se zbate ca într-un coşmar, fără nădejde de scăpare.

Rîul de foc vine spre ea, domol, neînduplecat. Vede la cîţiva paşi scînteierea magmei fosforescente... Faţa ei e o mască chinuită, în care se îmbină spaima şi curiozitatea. Ochii, aproape ieşiţi din orbite, oglindesc viziunea dantescă. Forţele care o zguduie cu o furie oarbă sînt ecoul energiilor care colcăie, se umflă, se destramă, luptînd să iasă la lumină.

Toate elementele vieţii asaltate de această violenţă par să se dizolve şi să se înmulţească. Îşi vede foarte lucid sfîrşitul apropiat. Nici o iluzie nu e cu putinţă. Fuga e de prisos. Peste cîteva clipe, torentul de lavă va ajunge aci şi ea va fi prinsă dedesubt. Maşinal se uită la ceas : 1 şi 35 de minute. Peste încă un minut, totul se va sfîrşi. Fumul o orbeşte. Simte că se înăbuşă, că se pierde. Închide ochii, şi gîndurile i se învălmăşesc :

— Dar... Pariul... Reportajul... Nimeni nu va afla... Ce păcat !...

★

Cît să fi stat aşa n-ar fi ştiut să spună.

Cînd deschide ochii, descoperă că puhoiul de lavă s-a oprit lîngă stîncile pe care zace ea. Nu-i vine să creadă că e încă în viaţă. Îşi pipăie genunchiul rănit, care-i răspunde cu un junghi. Dar îşi uită îndată durerea.

O lumină dură, uluitoare scaldă tot cuprinsul. Şi în lumina aceasta, priveliştea pe care o contemplă i se pare mai stranie decît tot ce a văzut pînă acum.

O coloană luminoasă, înaltă şi subţire, suie în văzduh. Dar înainte de a atinge cerul se îndoaie, se frînge şi se năpusteşte spre plajă, ca un şarpe lung de foc. Strălucirea ei e de neîndurat.

Eva închide ochii. Cînd îi deschide, coloana e tot acolo ; ca un havuz învăpăiat ţîşneşte nepotolită din pămînt, apoi se încovoaie pe aceeaşi orbită bizară, ca pe un drum dinainte cunoscut, prăvălindu-se în ocean. Eva priveşte hipnotizată. Ce poate să fie ? Cum de s-a născut, din erupţie, panglica asta nesfîrşită, care, la miezul nopţii, e mai strălucitoare ca soarele ?

Un glas aspru, la urechea ei, o face să tresară.

— Cine eşti ? Ce cauţi aici ? O figură brună, sub o cască albă, se apleacă asupra ei. Glasul stăruie, iritat : Cum ai ajuns aici ?

Eva e atît de buimăcită încît abia poate îngîna cîteva vorbe fără şir, mişcîndu-şi buzele anevoie.

— Am vrut să... Am venit să...

Necunoscutul nu-şi poate lua ochii de la faţa ei de zăpadă. Se scutură ca de o vrajă. Scoate din buzunar o sticluţă plată, o deşurubează la iuţeală şi, sprijinindu-i fetei capul cu mişcări gingaşe, o ajută să bea.

Pe loc, o căldură binefăcătoare i se strecoară Evei în tot trupul. Peste cîteva clipe îi revin şi memoria, şi glasul.

— Călătoria... Reportajul... Erupţia...

Se ridică în capul oaselor. Durerea i-a trecut ca prin farmec.

— Sîntem în Plantaura, nu-i aşa ? Ce se întîmplă aici ?

— Dacă eşti cuminte şi mă laşi să-ţi bandajez rana de la genunchi, am să-ţi explic. Deşi ar trebui să fii pedepsită. Ce cauţi în zona interzisă ?

Glasul şi-a mai pierdut din asprime.

— N-am ştiut că e zonă interzisă, minte Eva. Am vrut să ajung în Plantaura pentru un reportaj. Făcusem un pariu...

— Şi din pricina unui pariu şi a unui reportaj erai să-ţi pierzi viaţa !

În timp ce vorbeşte scoate din buzunar o fîşie plastică imaculată, toarnă pe rană un lichid incolor dintr-o fiolă şi leagă strîns genunchiul.

Eva îl priveşte tăcută, minunîndu-se de îndemînarea lui.

— Ştii să pansezi rănile. Eşti doctor ?

— Nu ! Inginer. Îmi dai voie să mă prezint : Inginerul Gers. Şi dumneata ?

— Eva...

— Evident ! Eva ! Trebuia să-mi închipui. Eva nu putea lipsi de pe insula noastră paradisiacă...

Chipul brun se luminează de un zîmbet. Nu mai pare supărat de amestecul Evei în treburile misterioase de pe Plantaura.

Lucrul acesta îi dă curaj şi întreabă cu răsfăţ în glas :

— Ai promis că-mi explici. S-a sfîrşit cu erupţia vulcanică ? A fost ceva groaznic. Cred că v-a încurcat planurile...

— N-a fost o erupţie vulcanică, pentru simplul motiv că nu există nici un vulcan pe insulă.

— Atunci nu mai înțeleg nimic. Eu am văzut erupția. Sau am visat? Amintindu-și viziunea apocaliptică la care fusese martoră, fața i se schimonosește de groază.

— N-ai visat. A fost într-adevăr o erupție. Dar nu era nici un vulcan în cauză. Era o erupție artificială. Provocată și dirijată.

Eva e din ce în ce mai surprinsă. Întreabă ca un copil, arătînd cu degetul spre coloana de foc, care-și continuă ondulațiile inexplicabile.

— Și asta ce mai e? Tot artificială? Tot dirijată?

— Ei, da, firește, rîde tînărul. Ai să înțelegi îndată. Să mergem de aici. Trebuie să te pun la adăpost.

— Nu pot merge.

— Încearcă! Sprijină-te de mine.

Șchiopătînd, dusă aproape pe sus de Gers, Eva ajunge pe plajă. La un ponton așteaptă un hidroglisor. Înainte de a putea protesta, Eva se pomenește luată pe sus și depusă cu grijă pe o banchetă. Mica ambarcație pornește îndată zburînd pe deasupra valurilor. În cîteva minute a ajuns la o navă ancorată în radă și se lipește de scară. Dusă pe brațe, Eva se odihnește acum într-o fotoliu cu arcuri moi, pe punte.

Privește curioasă la oamenii care mișună încoace și încolo, la capătul unei platforme cu rele pe care lunecă la infinit șarpele de foc. În depărtare zărește iar coloana scînteietoare, care se încovoaie și cade pe platformă, șerpuind cu mare viteză spre ocean.

— Ciudat! exclamă Eva. Aș putea crede că am înaintea ochilor un laminor. Coloana asta țîșnită din pămînt seamănă din apropiere cu o bară de oțel nesfîrșită, așa cum am văzut odată...

Se întrerupe ca să se uite la giganticele macarale ce-și cască gurile lacom, apucă barele gata tăiate și răcite și le leapădă pe puntea vapoarelor.

— Nu ești prea departe de adevăr, spune Gers lîngă ea. Văd că arzi de nerăbdare să știi totul. La urma urmei, curajul dumitale merită să fie răsplătit și vei fi inițiată în tainele Plantaurei.

Sub privelîștea ochilor albaștri, mirați, inginerul e inspirat să-și învăluie cuvintele seci, prozaice într-un nimb sclipitor.

— Șarpele de foc, pe care-l vezi, vine din topitoria lui Vulcan, ca să mă exprim în stilul reportajelor dumitale. E cea mai colosală rezervă de metal la o adîncime de 60 000 m. În momentul cînd am reușit s-o punem în slujba noastră, am realizat cea mai extraordinară performanță în metalurgie. S-a sfîrșit cu truda muncitorilor din minele de fier și de cărbune, s-a sfîrșit cu furnalele, cuptoarele de cocs și atîtea altele.

— 60 000 m! se miră candid Eva. Nu pricep cum ați putut ajunge pînă acolo.

— Nimic mai simplu: printr-o gaură de sondă.

— Am auzit de forajele care merg pînă la 15 000 m adîncime, dar mai departe mi se pare cu neputință. Temperaturile, după cîte știu, sînt foarte ridicate. Care instrument de foraj poate rezista?

— Apa! Vaporii de apă!

— Îți rîzi de mine, spune Eva cu reproș. Cum ar putea fi apa instrument de foraj?

— Foarte simplu. Folosind temperaturile ridicate de care vorbeai şi care ne slujesc de minune. De la 15 000 m mai departe facem un foraj cu jet de vapori la mare presiune. Instalaţia de foraj se reduce la o conductă în care circulă apa pompată de la suprafaţă. În cele din urmă, ea se vaporizează din cauza temperaturii înalte. Printr-o duză mineralo-ceramică, aburii ţişnesc cu o forţă colosală, la care nici o rocă nu poate rezista. Gîndeşte-te că la o adîncime de 30 000 m presiunea apei din conductă este de 3 000 de atmosfere.

— Dar această presiune nu este echilibrată de coloana fluidă din gaura de sondă?

Gers o priveşte surprins. Întrebarea dovedeşte din partea ei o competenţă la care nu se aştepta.

— Tocmai aici e partea senzaţională a invenţiei noastre. La 30 000 m, temperatura straturilor este de 900°, astfel că, pe parcurs, apa se vaporizează în conductă, chiar la presiunea de 3 000 de atmosfere. Prin urmare, în gaura de sondă nu există decît contrapresiunea unei coloane de aburi de 30 000 m, care este foarte mică...

Eva îl întrerupe, bucuroasă că a înţeles.

— Şi-atunci presiunea coloanei de apă poate fi folosită aproape în întregime la jetul de foraj.

— Întocmai! Vezi, aşadar, că străbaterea scoarţei n-a fost prea anevoioasă. Am depăşit astfel stratul Mohorovici; ne apropiam de 60 000 m. Temperatura creştea, ajungînd la aceea a metalelor în fuziune. În cele din urmă, presiunea internă a stratului a grăbit străpungerea scoarţei şi a început erupţia de lavă, în care erai să-ţi pierzi viaţa. Trei ore mai tîrziu a urmat erupţia de metale în stare fluidă, care, pînă să ajungă la suprafaţă, a căpătat o stare plastică. E coloana incandescentă pe care o poţi admira de aici, fără nici un risc. Prin ea metalele care zac de miliarde de ani, de cînd s-a răcit scoarţa terestră, ne vin gata servite, într-un aliaj care conţine, în mare măsură, fier, cupru, aluminiu şi chiar şi unele metale mai rare. Acum abia se procedează la analiza lor.

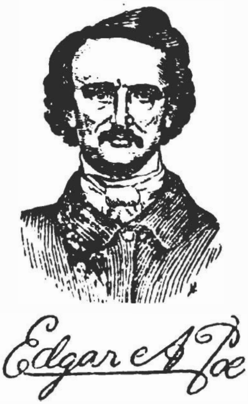
— Această incursiune spre centrul Pămîntului este extrem de îndrăzneaţă.

— Adevărat! Avem la dispoziţie sute de milioane de tone de metale, spune Gers. Producţia principalelor ţări industriale e o nimica toată pe lîngă rezervorul acesta inepuizabil, pus la îndemîna oamenilor aproape fără efort. Ei, ce spui, micuţă Eva? Curiozitatea dumitale este, în sfîrşit, satisfăcută?

— Te cred, spune cu ardoare Eva. Nu ştiu cum să-ţi mulţumesc. Va fi cel mai senzaţional reportaj pe care l-am scris.

— Se prea poate. Dar pînă la noi ordine lucrările sînt secrete. Dumneata trebuie să rămîi aici. Te-ai aruncat singură în gura şarpelui de foc. Şi, deocamdată, n-ai voie să pleci.

Glasul lui, rostind interdicţia, avea totuşi o mlădiere caldă. Şi cine ar fi putut spune, privind ochii Evei, dacă îi părea rău că a pierdut pariul sau îi părea bine că e silită că rămînă pe Plantaura?

ŞTAFETA TITANILOR

Elogiind, într-un articol publicat în „Muzeul familiilor", opera fascinantă a lui Edgar Allan Poe, tînărul Jules Verne regretă că „Aventurile lui Arthur Gordon Pym" se sfîrşesc cu un imens semn de întrebare. „Relatarea aventurilor lui Pym este întreruptă — scrie el. Cine o va continua? Cineva mai îndrăzneţ decît mine şi mai hotărît să se avînte pe tărîmul Imposibilului".

Peste cîteva decenii, scriitorul ajuns în culmea binemeritatei sale glorii se încumetă totuşi să pornească pe urmele eroilor lui Poe, către necunoscutele ţinuturi sudice. Şi credincios principiilor sale raţionaliste, el dă o explicaţie verosimilă enigmei pe care o reprezintă prodigioasa formă albă întrezărită de Pym şi descrisă în ultimele rînduri ale jurnalului său neterminat.

Reproducem fragmentele în cauză din „Aventurile lui Arthur Gordon Pym" şi „Sfinxul gheţarilor", subliniind deosebita capacitate a lui Poe de a crea cu economie de mijloace o atmosferă stranie şi ingeniozitatea în argumentare a strălucitului său continuator.

★

EDGAR ALLAN POE

1 MARTIE[1]. Numeroase fenomene obişnuite ne arătau acum că intrăm într-un ţinut necunoscut şi minunat. O barieră înaltă de aburi cenuşii se zăreşte necontenit la orizont, spre sud, iar în răstimpuri săgeţi scînteietoare ţîşnesc, cînd spre răsărit, cînd spre apus, înmănunchindu-se apoi în linie dreaptă — pe scurt avem în faţă toate aspectele ciudate ale Aurorei Boreale. Înălţimea medie a acestor aburi, după cum am putut vedea din locul în care

---

[1] Din motive uşor de bănuit nu pot pretinde ca aceste date să fie fără greşeală. Ele sînt menţionate mai ales pentru a face ca povestirea să fie mai clară, fiind luate de-a dreptul din notiţele mele (n. a.).

ne aflăm, e de vreo 25 de grade. Temperatura apei pare să crească din ce în ce mai mult şi se observă foarte bine o schimbare în culoarea ei.

2 MARTIE. Azi, după ce l-am interogat în mai multe rînduri pe prizonierul nostru, am putut afla multe amănunte în legătură cu insula pe care s-a petrecut măcelul, cu locuitorii ei şi cu obiceiurile lor — dar aş mai putea oare să reţin acum atenţia cititorului cu aceste lucruri? Pot spune totuşi că am aflat de existenţa a opt insule în arhipelag — conduse de un rege, Tsalemon *sau* Psalemon, *care locuieşte într-una din cele mai mici insule; că pieile negre cu care se îmbracă războinicii sînt ale unui animal uriaş, care trăieşte numai într-o vale din apropierea curţii regelui, că locuitorii arhipelagului nu construiesc alte ambarcaţii decît plute, cele patru luntri fiind singurele de acest fel pe care le aveau şi pe care le luaseră, printr-o simplă întîmplare, dintr-o insulă de la sud-vest, că pe el îl cheamă Nu-Nu, că nu ştia nimic despre existenţa insulei Bennett şi că insula pe care o părăsisem se numea* Tsalal. *Începutul cuvintelor* Tsalemon *şi* Tsalal *era pronunţat cu un şuierat prelung, pe care ne-a fost cu neputinţă să îl imităm, chiar după ce ne-am străduit de mai multe ori, şi care aduce perfect cu ţipătul bîtlanului negru pe care îl mîncasem pe coama dealului.*

3 MARTIE. Apa e acum deosebit de caldă şi culoarea ei, care se schimbă foarte repede, nu mai e transparentă, ci are o nuanţă şi o consistenţă ca a laptelui. În jurul nostru, marea se arată netedă şi nu se ridică valuri, care să ne pună luntrea în primejdie — deseori însă sîntem surprinşi să vedem în dreapta şi în stînga, pe întinsul apei, la distanţe diferite, o agitaţie bruscă şi de mari proporţii; acestea, după cum am putut observa în cele din urmă, sînt întotdeauna precedate de nişte ciudate fulgerări în regiunea aburilor, spre sud.

4 MARTIE. Astăzi, cum briza de la nord scădea simţitor, am scos din buzunarul hainei o batistă albă ca să mărim suprafaţa pînzei. Nu-Nu şedea lîngă mine şi, cum pînza i-a atins în treacăt faţa, a început să se zvîrcolească ca un apucat. Pe urmă a căzut într-o stare de amorţeală şi sfîrşeală, murmurînd înfundat Tekeli-li! Tekeli-li!

5 MARTIE. Vîntul a căzut de tot, dar e limpede că înaintăm cu mare viteză spre sud, împinşi de un curent puternic. Acum într-adevăr ar fi părut foarte firesc ca întorsătura pe care o iau lucrurile să ne sperie — noi însă nu împărtăşeam nici o temere. Pe faţa lui Peters nu se citeşte aşa ceva, deşi uneori capătă o expresie al cărei tîlc nu-l pot pătrunde. Sînt semne că se apropie iarna polară — dar se apropie fără spaimele ei. Simt o amorţeală în trup şi în creier — o senzaţie de visare —, dar atîta tot.

6 MARTIE. Aburul cenuşiu s-a ridicat la mai multe grade deasupra orizontului, pierzîndu-şi treptat nuanţa cenuşie. Apa e foarte caldă, chiar neplăcută la atingere, iar nuanţa ei lăptoasă e mai pronunţată ca oricînd. Astăzi s-a produs o agitaţie violentă a apei chiar în apropierea luntrii. A fost însoţită, ca de obicei, de o aprindere ciudată a crestei aburului şi de o despicătură la baza lui. Un praf fin, ca cenuşa — dar sigur că nu e cenuşă — a căzut peste luntre şi peste o mare întindere a apei, pe cînd tremurul s-a pierdut în aburi, iar apele agitate s-au potolit. Nu-Nu s-a

aruncat cu fața în jos, și nimic nu l-a mai putut convinge să se ridice.

7 MARTIE. Azi l-am întrebat pe Nu-Nu de ce frații lui ne-au ucis tovarășii. El însă părea prea copleșit de spaimă să ne poată da vreun răspuns ca lumea. Continua să zacă pe fundul bărcii și cînd am repetat întrebarea a răspuns doar prin niște gesturi prostești, ridicîndu-și buza de sus cu degetul arătător și arătîndu-și dinții care erau negrii. Nu mai văzusem cum arată dinții unui locuitor din Tsalal.

8 MARTIE. Azi a trecut pe lîngă noi un animal alb, unul din aceia a cărui apariție pe țărmul Tsalal-ului i-a tulburat atît de mult pe sălbatici. L-aș fi vînat, dar am fost cuprins de o asemenea moleșeală încît am renunțat. Temperatura apei crește necontenit și nu mai poți ține mîna în ea. Peters vorbește puțin, iar eu nu mai știu ce să cred despre starea lui de amorțeală. Nu-Nu respiră doar, și atîta tot.

9 MARTIE. Cenușa aceea cade mai departe în jurul nostru, în cantități uriașe. Bariera de aburi de la sud s-a înălțat la orizont foarte mult și a început să capete forme mai clare. N-o pot asemui decît cu o cascadă nesfîrșită, care se rostogolește în mare de pe înălțimea unui zid urias, depărtat, de pe cer. Perdeaua aceasta fără margini acoperă întreg orizontul la sud. Nu se aude nici un zgomot.

21 MARTIE. Acum plutește deasupra noastră o beznă posomorîtă, dar din adîncurile lăptoase ale oceanului se înalță o lumină orbitoare, care alunecă pe lîngă bordajul luntrii. Sîntem aproape îngropați sub ploaia de cenușă albă care s-a abătut asupra noastră și a luntrii, dar care se topește de îndată în apă. Creasta cascadei se pierde cu totul în bezna depărtării. Ne apropiem de ea cu o iuțeală înspăimîntătoare. În răstimpuri se cască pentru o clipă crăpături uriașe și prin aceste crăpături, dincolo de care e un vîrtej de chipuri nedeslușite, tremurătoare se năpustesc curenți de aer puternici, dar muți, sfîșiind în calea lor oceanul de văpăi.

22 MARTIE. Bezna s-a întețit și dacă nu-i cu totul neagră e din pricina strălucirii apei, reflectată de perdeaua albă ce crește dinaintea noastră. Puzderie de păsări uriașe, albe ca ceara, zboară neostenite dincolo de acel val, țipînd într-una Tekeli-li ! și fug de noi. Pe fundul luntrii, Nu-Nu a tresărit ușor, dar cînd am pus mîna pe el era mort. Și în aceeași clipă ne-am năpustit în brațele cascadei ; în fața noastră s-a deschis, gata să ne înghită, o prăpastie. Dar iată că dinainte-ne se ivește un chip omenesc înfășurat într-un lințoliu — și omul acesta e cu mult mai mare decît oricare alt pămîntean. Pielea lui are acea desăvîrșită albeață a zăpezii.

JULES VERNE

În noaptea de 12 spre 13 martie, după o acalmie destul de lungă, se ridică o ceață groasă.

O dată cu ceața se mărea și pericolul de a ne ciocni cu gheturile care pluteau pe lîngă noi.

Apariția ceții în aceste locuri nu ne mira prea mult. Ceea ce ne surprindea totuși era faptul că, departe de a se micșora, viteza bărcii noastre creștea simțitor, cu toate că briza se liniștise.

Cu siguranță că această accelerare nu se datora curentului, deoarece clipocitul apei, lovită de etravă în înaintare, dovedea că mergem mai iute decît el.

Această situație ținu pînă dimineața, fără să înțelegem ce se întîmplă, pînă pe la ora zece, cînd ceața începu să se risipească.

Țărmul vestic reapăru — un litoral stîncos fără munți, în lungul căruia plutea PARACUTA.

Și atunci, la un sfert de milă, văzurăm conturîndu-se o înălțime care domina împrejurimile cu vreo cincizeci de stînjeni, pe o întindere de două pînă la trei sute.

Cu forma lui stranie, masivul acesta putea fi ușor asemuit cu un sfinx enorm, ținînd capul sus, cu labele intinse, în atitudinea monstrului înaripat, pe care mitologia greacă l-a plasat pe drumul Tebei.

Era oare un animal viu, un monstru gigantic, un mastodont de dimensiuni infinit mai mari decît elefanții uriași ai regiunilor polare, ale căror fosile se mai găsesc și acum ?...

În starea de spirit în care eram, mi se părea că acest mastodont uriaș se va năpusti asupra bărcii, strivind-o în ghearele lui '...

După ce prima neliniște trecu, ne puturăm da seama că arătarea nu era decît un masiv de piatră, de o formă ciudată, al cărui cap începea să se distingă dintre neguri.

Dumnezeule ! Sfinxul acela !... Îmi amintii că în noaptea cînd se răsturnase aisbergul, luînd pe spinarea lui goeleta noastră, visasem un animal ca din basme, de felul acestuia, așezat la polul pămîntului, căruia numai unul ca Edgar Poe, cu intuiția lui nemaipomenită, i-ar fi putut smulge secretele !...

Dar în curînd fenomene și mai ciudate aveau să ne înmărmurească de surpriză, ba chiar de groază !...

După cum v-am mai spus, de cîteva ore, viteza PARACUTEI creștea neincetat. Acum ajunsese peste măsură de mare, depășind cu mult pe-a curentului.

Deodată, mica ancor-cange de fier, pe care o luasem de pe HALBRANE, agățînd-o în fața bărcii, sări afară din etravă, de parcă ar fi fost atrasă de o putere irezistibilă, iar funia cu care era legată se întindea gata să se rupă... Păream remorcați de această ancoră, care plutea la nivelul apei, înaintînd spre țărm...

— Ce se întîmplă ? strigă William Guy.

— Taie funia, bosseman, tai-o repede, ordonă Jem West, sau ne sfărîmăm de stînci !

Hurliguerly înaintă spre pupa PARACUTEI să taie funia. Dar cuțitul îi fu smuls din mînă, funia se rupse și ancora zbură, ca un proiectil, în direcția masivului.

Ca la comandă, toate obiectele de fier care se aflau în barcă, ustensilele de bucătărie, armele, mașina de gătit a lui Endicott, cuțitele noastre, ne fură smulse din buzunare și luară toate același drum, în timp ce barca, prinsă parcă și ea de nebunia generală, alergă cu o viteză extraordinară și se izbi de mal !...

Ce se întîmplase oare și cum se explicau aceste lucruri de neînțeles ? Trebuia să admitem că ne aflam în regiunea curiozităților, pe care le atribuiam halucinațiilor lui Arthur Pym ?...

Nici vorbă de aşa ceva! Erau fenomene fizice, acelea la care asistam, şi toţi eram perfect sănătoşi, pentru a admite că aveam halucinaţii.

Nu era timp pentru asemenea gînduri, fiindcă, de cum pusesem piciorul pe uscat, atenţia ne fu atrasă de o luntre care eşuase pe nisip.

— Luntrea HALBRANEI! strigă Hurlinguerly.

Într-adevăr, era luntrea pe care o furase Hearne. Zăcea acolo, cu bordajele sparte, cu lemnăria tălpoaiei împrăştiată, complet distrusă. Nimic altceva decît rămăşiţe — şi îşi dă seama oricine ce mai rămîne dintr-o luntre pe care talazurile mării au izbit-o de stînci!...

Deodată observăm că toată fierăria luntrei dispăruse, de parcă ar fi fost smulsă de cineva... Da! smulsă... cuiele bordajului, fundul tălpoaiei, garniturile etravei şi ale grinzii în care este fixată cîrma, balamalele cîrmei, totul...

Ce însemnau toate astea?...

La chemarea lui Jem West, ne adunarăm pe o mică plajă, în dreapta luntrei.

Pe pămînt zăceau întinse cadavrele a trei oameni. Recunoscurăm pe Hearne, şeful velier Martin Holt şi unul din falklandezi... Din cei treisprezece care-l întovărăşiseră pe maistrul harponar rămăseseră doar aceştia, a căror moarte se produsese, probabil, cu cîteva zile în urmă...

Ce deveniseră ceilalţi zece, care lipseau?... Muriseră în larg?...

Făcurăm incursiuni de-a lungul litoralului, în golfuleţe, printre stînci... Nu găsirăm nimic — nici urma vreunei tabere, nici a vreunei debarcări.

— S-ar putea ca luntrea lor să se fi ciocnit în mare de un aisberg în derivă, spuse William Guy, cei mai mulţi din tovarăşii lui Hearne s-or fi înecat, iar aceştia trei or fi ajuns la mal, neînsufleţiţi...

— Dar cum explicaţi halul acesta în care se află luntrea?... adaugă Jem West.

— Într-adevăr, spusei şi eu, parcă ar fi fost smulsă cu violenţă...

Lăsînd PARACUTA în paza a doi oameni, înaintăm spre interior, continuîndu-ne cercetările.

Ne apropiarăm de masiv, care se arătă în toată măreţia lui, apărînd dintre ceţuri din ce în ce mai clar privirilor noastre.

După cum se ştie, masivul avea forma unui sfinx — un sfinx de culoarea funinginei, ca şi cum materia din care se compunea ar fi fost oxidată de îndelungatele intemperii ale climatului polar.

Şi atunci, în mintea mea se făcu lumină şi-mi explicai toate aceste fenomene uimitoare.

— Ah! strigai eu, un magnet... Acolo... acolo este un magnet... cu o putere de atracţie uimitoare!...

Toţi înţeleseră, şi deodată catastrofa căreia îi căzuseră victime Hearne şi complicii săi se limpezi complet.

Acest masiv nu era decît un magnet uriaş.

El smulsese legăturile de fier ale luntrei care zburase spre stîncă cu viteza unui proiectil aruncat de resortul unei catapulte!...

Tot el atrăsese — cu o forță nemaipomenită — și obiectele de fier de pe PARACUȚA !... Și barca noastră ar fi avut aceeași soartă dacă la construirea ei s-ar fi întrebuințat o singură bucată de fier !...

Oare apropierea de polul magnetic avea astfel de efecte ?...

La început ne gîndirăm că numai așa trebuie să fie. Dar, chibzuind îndelung, ipoteza aceasta căzu...

După cîte știam, în locul unde se încrucișează meridianele magnetice nu există alt fenomen decît poziția verticală a acului busolei, care se magnetizează în cele două puncte similare ale globului.

Acest fenomen, verificat mai de mult în regiunile arctice, la fața locului, trebuia să fie identic în regiunile Antarctidei.

Exista, prin urmare, și aici un magnet de o intensitate uimitoare, în a cărui zonă de atracție intrasem și noi.

Sub ochii noștri se produsese unul dintre acele efecte surprinzătoare care pînă atunci erau considerate ca făcînd parte din domeniul fanteziei. Cine ar fi admis vreodată că niște corăbii puteau fi atrase de o forță magnetică, căreia nu-i puteau rezista fierecăturile lor smulse, iar lemnăria desfăcută și înghițită de adîncimile nesățioase ale mării ?

Iată ce explicații s-ar putea da acestui fenomen !

Vînturile alizee aduc, în mod constant, spre extremitățile axului terestru, nori și cețuri, conținînd cantități imense de electricitate, pe care furtunile n-au epuizat-o complet. Această nemaipomenită acumulare de electricitate magnetizată la poli se scurge în permanență spre Pămînt.

Aceasta este și cauza aurorelor boreale și australe, ale căror mărețîi luminoase iradiază deasupra orizontului, mai ales în timpul îndelungatei nopți polare, putînd fi văzute pînă în zonele temperate, în momentul cînd ating înălțimea maximă deasupra orizontului.

Se poate admite chiar — deși acest fapt nu este verificat — că în clipa cînd în regiunile arctice se produce o descărcare puternică de electricitate pozitivă, în regiunile antarctice se produc mari descărcări de electricitate negativă.

Ei bine, aceste curente care există la poli, înnebunind busolele, trebuie să aibă o rază de influență extraordinară și ar fi de ajuns ca o masă de fier să fie supusă acțiunii lor pentru ca să se schimbe într-un magnet cu o putere de atracție proporțională cu intensitatea curentului care a acționat asupra ei, cu numărul turațiilor pe care le face o elice electrică și cu rădăcina pătrată a diametrului bucății de fier magnetizat.

Volumul acestui sfinx putea fi socotit — fără să greșesc prea mult — la cîteva mii de metri cubi ; un uriaș înălțîndu-se în acest punct al ținuturilor australe !

Dar ce-l făcea pe uriașul polului să aibă atîta putere de atracție și să se magnetizeze atît de mult ?...

Nimic altceva decît un filon metalic, ale cărui nenumărate spirale treceau prin măruntaiele lui, întortochindu-se și legîndu-se între ele subteran, la temelia colosului.

Se mai putea crede că masivul acesta trebuie să fi fost plasat în raza magnetică, ca o năpastă gigantică din care ieșea fluidul acela nemaipomenit, ai cărui curenți formau un acumulator ine-

puizabil, fixat la capătul pămîntului. Busola noastră nu putea arăta dacă ne găseam la polul magnetic, deoarece nu era construită pentru asemenea scopuri. Dar pot spune că acul ei, înnebunit și în permanentă oscilație, nu mai avea nici o orientare.

Am ajuns să explic acest fenomen, pe cît am putut, mai mult călăuzit de instinct decît de alte considerente.

Nu mai încăpea nici o îndoială că ne aflam în apropierea unui magnet, a cărui putere producea efectele acelea pe cît de îngrozitoare, pe atît de firești.

Împărtășii impresia aceasta tovarășilor mei și ei fură de acord că era singura explicație logică, datorită întîmplărilor ai căror martori oculari fusesem.

— Oare nu ne expunem la nici un fel de pericol înaintînd către poalele masivului ? întrebă căpitanul Len Guy.

— La nici unul, răspunsei eu.

— Acolo !... acolo !... acolo !...

N-aș putea să vă zugrăvesc impresia pe care o produseră asupra noastră aceste cîteva cuvinte aruncate ca niște strigăte de pe alt tărîm — cum ar fi spus Edgar Poe.

Dirk Peters era acela care vorbise și, întorcîndu-mă, îl văzui privind încordat în direcția sfinxului, de parcă se schimbase într-o bucată de fier gata să fie atrasă de înfiorătorul magnet... Și, fără să mai aștepte, porni în fugă către gigant, urmat de tovarășii lui, care-l urmau de aproape, alergînd și ei, pe un teren presărat cu pietre negricioase, dărîmături de morene și resturi vulcanice.

Pe măsură ce ne apropiam de el, monstrul se mărea, fără să piardă ceva din asemănarea sa cu fratele său mitologic.

Mi-e greu să descriu efectul pe care-l avea asupra noastră, privindu-l cum sta înfipt, izolat și amenințător, în mijlocul imensei întinderi de pămînt pustiu.

Există impresii pe care nici condeiul, nici cuvîntul nu le pot descrie...

Și poate să fi fost numai o simplă iluzie, dar aveam impresia că sîntem atrași spre el de o forță căreia nimeni nu-i putea rezista...

Cînd ajunserăm la poalele lui găsirăm o mulțime de obiecte de fier, asupra cărora se exercitase puterea de atracție a sfinxului.

Armele, vasele de bucătărie, ancora PARACUTEI, toate, toate ședeau lipite de coastele uriașului magnet.

Tot acolo mai recunoscurăm obiecte provenind de la luntrea HALBRANEI, cuie, nituri, inelele vîslelor, căptușeala tălpoaiei, fierăria cîrmei.

Prin urmare, nu mai era nici o îndoială asupra cauzei care distrusese luntrea furată de Hearne și complicii lui.

Atrasă de extraordinara forță, luntrea se sfărîmase de stînci și tot așa ar fi sfîrșit și PARACUTA noastră dacă prin construcția ei, la care nu se folosise fier de loc, n-ar fi scăpat de această formidabilă atracție a magnetului...

Puștile, pistoalele, vasele de bucătărie și celelalte obiecte erau atît de lipite de coasta masivului, încît furăm nevoiți să renunțăm la ele.

Hurliguerly, furios că nu-şi putea lua cuţitul, care stătea lipit la o înălţime de vreo cincizeci de picioare, sfidîndu-şi parcă stăpînul, începu să strige către monstrul nepăsător, ameninţîndu-l cu pumnul său mare:

— Eşti un sfinx care umblă cu furtişaguri, hoţule!

Nu e de mirare că în locul acela nu existau alte obiecte decît acelea care proveneau fie de pe PARACUTA, fie de pe luntrea HALBRANEI. Cu siguranţă că nici o corabie nu ajunsese pînă la această latitudine a mării antarctice.

Hearne şi complicii lui, apoi căpitanul Len Guy şi noi ceilalţi eram singurii oameni care călcaseră vreodată pe acest pămînt al continentului.

În concluzie, oricare vas care s-ar fi apropiat de acest uriaş magnet ar fi mers la pierzare sigură, şi goeleta noastră ar fi avut soarta luntrei sale, din care nu mai rămăseseră decît sfărîmături.

Jem West, cu luciditatea lui obişnuită, ne atrase atenţia că era imprudent să ne prelungim şederea în acest „Ţinut al Sfinxului" — cum numirăm noi ciudata împărăţie a gigantului, fără să ne gîndim, pe atunci, că aşa-i va rămîne numele în vecii vecilor. Timpul era scurt şi o întîrziere de cîteva zile ne-ar fi pus în situaţia de-a ierna la marginea banchizei.

Se dădu ordin de întoarcere la ţărm, dar în clipa aceea vocea metisului răsună din nou. Dirk Peters nu pronunţă decît trei cuvinte sau, mai bine zis, scoase trei strigăte:

— Acolo!... acolo!... acolo!...

Ocolind laba dreaptă a monstrului, îl zărirăm pe metis îngenuncheat, cu mîinile întinse spre un corp, sau mai degrabă un schelet îmbrăcat în piele, pe care frigul acestor regiuni îl conservase perfect, ţeapăn ca un cadavru. Avea capul aplecat, o barbă albă pînă la brîu, la mîini şi picioare unghii lungi ca nişte gheare... Cum se lipise corpul acesta de coasta masivului, la doi stînjeni deasupra pămîntului?...

De-a curmezişul spatelui, agăţată de-o curea, se vedea ţeava unei puşti strîmbe, mîncată de rugină...

— Pym... bietul meu Pym! repeta Dirk Peters, cu o voce care-ţi sfîşia inima.

Încercă să urce pentru a se apropia de el, să îngenunche şi să sărute resturile osificate ale sărmanului său Pym...

Genunchii i se muiară... Sughiţuri de plîns îl înecau... Un spasm îi sfîşie inima... şi căzu pe spate... murise...

După despărţirea lor, luntrea îl dusese pe Arthur Pym prin regiunile acestea ale Antarctidei... Ca şi noi, trecînd de polul austral, căzuse în zona de atracţie a monstrului!... Şi în timp ce luntrea lui era dusă de curenţi spre nord, prins de fluidul magnetic, înainte de a lepăda arma pe care-o purta în spate, fusese atras şi rămase lipit de masiv...

Acum, credinciosul metis se odihneşte în „Ţinutul Sfinxului" lîngă Arthur Gordon Pym, acest erou ale cărui stranii aventuri găsiseră în marele poet american un povestitor, cel puţin tot atît de straniu.

DINO BUZZATI
Italia

Mașina de oprit timpul

Cea dintîi mare încercare de a încetini scurgerea timpului a fost făcută în provincia Grosseto, la Morsicano. Inventatorul sistemului, celebrul Aldo Cristofori, era de altfel născut chiar în acea provincie. Profesor la Universitatea din Pisa, Cristofori se ocupa de această problemă de mai bine de douăzeci de ani și făcuse în laboratorul său experiențe senzaționale, îndeosebi cu privire la germinarea fasolei. Pînă în ziua în care, la stăruințele financiarului Algedo Lopez, a fost constituită societatea pentru construirea Diacosiei. Din acea clipă, Aldo Cristofori a fost considerat drept un geniu, binefăcător al omenirii.

Invenția lui constă într-un cîmp electrostatic de natură specială, numit „cîmpul e". În interiorul acestui cîmp, fenomenele naturale cereau, pentru a se produce și a se împlini, un timp mult mai îndelungat ca de obicei. Ceea ce însemna că același proces de încetinire avea să se producă și în ciclul vieții.

La primele experiențe sau, mai bine zis, potrivit acestor experiențe și rezultatelor obținute, procentul încetinirii nu depășea cinci-șase la mie. Ceea ce însemna că, în mod practic, nici nu prea îți puteai da seama de această încetinire. Dar principiul o dată aflat, Cristofori a făcut progrese rapide. Și s-a gîndit să realizeze, la Morsicano, o creștere de 100% a timpului cerut de procesele de dezvoltare. Ceea ce însemna că un organism cu o viață medie de zece ani putea să ajungă în condițiile „cîmpului e" la vîrsta de douăzeci de ani.

Instalația a fost construită într-o regiune deluroasă, și raza ei de acțiune nu depășea opt sute de metri. Deci, într-o circumferință cu un diametru de un kilometru și jumătate, animalele și plantele aveau să se dezvolte și să îmbătrînească de două ori mai puțin repede ca restul pămîntului. Din acel moment, omul putea și el spera să trăiască două secole. De aci și numele de Diacosia dat așezării, acest cuvînt însemnînd în grecește: două sute.

Locul era aproape pustiu. Rarele familii de țărani, stabilite acolo, au trebuit să aleagă între a rămîne pe loc sau a se muta în altă parte, primind o substanțială despăgubire și bucurîndu-se de toate înlesnirile în vederea strămutării. Nimeni dintre localnici nu a rămas acolo.

Zona respectivă a fost înconjurată cu o barieră peste care era cu neputință de trecut, prevăzută cu o singură poartă, riguros păzită. În puțină vreme, uriașe blocuri, zgîrie-nori, au răsărit ca din pămînt și s-au înălțat spre cer, un nu mai puțin uriaș sanatoriu (pentru bolnavii incurabili care ar dori să-și mai prelungească puținul ce le-a mai rămas de trăit), cinematografe, teatre și o

pădure de somptuoase palate În mijloc, o antenă circulară, de vreo patruzeci de metri, asemănătoare antenelor de radar. Întreaga viață din „cîmpul e" avea să se desfășoare în jurul acestei antene. Centrala de alimentație se afla în întregime sub pămînt.

După terminarea construcțiilor și instalațiilor, s-a dat de știre în lumea întreagă că în trei luni orașul va putea fi dat în folosință, deci locuit. Ca să poți pătrunde în acest oraș și mai ales ca să te stabilești în el trebuia să plătești o avere. Totuși, mii de oameni, din toate punctele globului, au fost ispitiți. În cîteva zile, înscrierile au ajuns să depășească posibilitățile de cazare. Apoi a început să se lățească teama. Așa că năvala s-a mai potolit de la sine.

De ce a început să se teamă lumea?

În primul rînd, cel ce se stabilea în acel oraș nu mai putea să-l părăsească fără riscuri, mai ales dacă zăbovise în el un oarecare timp, ceea ce era foarte firesc. Să ne închipuim un organism obișnuit treptat cu acest ritm lent de trăire fizică. Să-l scoatem apoi, brusc, din zona „cîmpului e" și să-l readucem acolo unde viața se desfășoară, prin străfunduri, cu o viteză dublă. Toate organele trebuie să-și accelereze ritmul de activitate, dintr-o dată. Dacă celui care aleargă îi e ușor să încetinească pasul, nu același lucru este posibil pentru cel care, mergînd normal, este silit să o pornească dintr-o dată în goană nebună. Un dezechilibru atît de ridicat poate avea urmări primejdioase, chiar mortale.

Pe de altă parte, celor ce urmau să se nască în acest oraș avea să le fie interzis toată viața să-l părăsească. Ceea ce, de asemenea, era cu totul logic. Un organism format în acest regim de încetinire nu putea trece într-o ambianță de îndoit efort, fără riscul de a se slei, de îndată, de puteri.

E drept că era în studiu construirea, în jurul „cîmpului e", a unor încăperi speciale de accelerare sau de încetinire, pentru a aclimatiza treptat pe cei care intră sau ies și a-i feri, astfel, de orice traumatisme — încăperi asemănătoare camerelor de decompresiune folosite de cei care se reîntorc din adîncurile mărilor. Dar aparatajul acesta era complicat și abia în stare de proiect. Nu se putea conta pe el înainte de trecerea a mulți ani.

Prin urmare, cetățenii acestui oraș aveau, fără îndoială, să trăiască mai mult decît restul oamenilor, dar într-un soi de surghiun. Adio patrie, adio prieteni, adio călătorii, adio toată gama de bucurii oferite de dragoste și de cunoaștere. Noua așezare era un fel de temniță pe viață, oricare ar fi fost luxul și înlesnirile oferite de ea.

Și apoi mai era ceva. Primejdiile unei evadări puteau fi prilejuite și de o defectare a instalațiilor. E drept că aceste instalații erau duble: două mașini alimentau cîmpul magnetic. Dacă unul se oprea, celălalt aparat intra automat în funcțiune. Dar dacă se defectau amîndouă în același timp? Dacă afluxul de energie electrică se întrerupea pe neașteptate? Dacă un ciclon sau o furtună puternică rupeau antena? Dacă izbucnea războiul sau se producea un atentat?

Diacosia a fost inaugurată de un prim grup de cetăţeni, în număr de unsprezece mii trei sute şaizeci şi cinci. Cei mai mulţi, trecuţi de cincizeci de ani. Cristofori, care nu avea intenţia să se stabilească în oraş, nu a luat parte la ceremonie. A fost reprezentat de un oarecare Stoermer, elveţian, director al instalaţiilor. Lucrurile s-au petrecut de altfel destul de simplu. La amiază, la orele douăsprezece fix, la piciorul antenei, care se înălţa în centrul grădinii publice, Stoermer a anunţat că, din acel moment, locuitorii oraşului Diacosia aveau să îmbătrînească de două ori mai încet. Un uşor zumzăit s-a produs în antenă, destul de plăcut la auz.

La început, nimeni n-a simţit nimic deosebit. Abia spre seară, unii dintre locuitori au fost cuprinşi de o uşoară aromeală : ceva le îngreuna mişcările, îi ţintuia chiar locului. Curînd, oamenii au început să vorbească, să se mişte, să mănînce, să mestece chiar cu o încetineală neobişnuită. Tensiunea vieţii s-a coborît simţitor. Fiecare gest, fiecare act deveneau mai anevoioase.

Cam o lună mai tîrziu, savantul Edwin Mediner, deţinător al premiului Nobel, publică în revista „Technical Monthly" din Buffalo un articol care suna, pentru Diacosia, ca un dangăt funebru de clopot. Mediner susţinea că experienţa lui Cristofori purta în chiar sîmburele ei o probă ameninţătoare. Vom încerca să rezumăm cu neştiutoarele noastre cuvinte demonstraţia savantului. Timpul — susţinea el — are tendinţa de a se accelera şi, dacă nu ar întîlni rezistenţa materiei care îl frînează, ritmul lui s-ar accelera progresiv, la infinit. De aceea trebuie imense eforturi pentru a întîrzia acest ritm pe care o nimica toată izbuteşte să-l grăbească. Aşa cum pe un fluviu este anevoios să mergi împotriva curentului şi foarte uşor să te laşi purtat de el. În această privinţă, Mediner enunţa următoarea lege : pentru a încetini fenomenele naturii, energia necesară este direct proporţională cu pătratul întîrzierii obţinute, în timp ce accelerarea este direct proporţională cu cubul energiei folosite. Exemplu : ca să obţii o accelerare de ordinul 1 000 este suficientă o energie de ordinul 10 ; dar folosită invers, aceeaşi energie 10 va obţine o încetinire doar de ordinul 3. În primul caz, la drept vorbind, intervenţia acţionează în sensul normal al timpului, care — dacă ne putem exprima astfel — atîta aşteaptă. Ei bine — aceasta este, cel puţin ceea ce susţinea Mediner — „cîmpul e" era conceput de aşa natură încît putea să acţioneze în ambele sensuri. Era de ajuns deci o greşeală de manevră sau o defecţiune cît de mică pentru ca emisiunea să fie intervertită. În loc să se prelungească viaţa, dublîndu-i durata, maşina ar începe s-o înghită cu lăcomie. În cîteva minute, cetăţenii oraşului Diacosia ar îmbătrîni cu zeci şi zeci de ani. Urma demonstraţia matematică.

Revelaţiile lui Edwin Mediner au stîrnit o firească spaimă în cetatea vieţii prelungite. Mai multe persoane, înfruntînd toate riscurile unei întoarceri bruşte într-o „ambianţă accelerată", au fugit din oraş. În cele din urmă, asigurările date de Cristofori asupra eficienţei aparatelor sale, precum şi faptul că nici un accident nu se prevedea au potolit temerile.

Viaţa la Diacosia a continuat monotonă, cu zilele ei în totul asemănătoare, domoale şi incolore. Pînă şi plăcerile păreau fade,

stupide: palpitațiile, delirurile dragostei nu mai aveau vigoarea fulgerătoare de altădată și veștile, glasurile, chiar muzica venind din lumea exterioară păreau atît de precipitate încît erau de-a dreptul neplăcute. Adevărul este că în ciuda distracțiilor neconțenite, metodic organizate, oamenii gustau mai puțin bucuria de a trăi.

Dar ce importanță avea plictisul, cînd te gîndeai la tot ce avea să urmeze? Cînd știau că unul după altul, toți contemporanii vor dispărea, în timp ce locuitorii din Diacosia se vor simți mereu tineri și viguroși? Chiar și fiii acestor contemporani aveau să moară, unul după altul. Apoi, diacosienii urmau a citi anunțurile mortuare ale nepoților și strănepoților contemporanilor, ei avînd în fața lor încă zeci și zeci de ani de trăit. Gîndul acesta guverna întreaga comunitate, potolea spiritele îngrijorate, rezolva gelozile și certurile; neliniștea în fața trecerii timpului nu mai exista, viitorul se înfățișa ca o priveliște nesfîrșită, și oamenii își spuneau, de cîte ori aveau o nemulțumire sau o problemă de rezolvat: de ce să-mi fac sînge rău? Mă pot gîndi la asta și mîine, nu e nici o grabă.

După doi ani de zile, populația atinsese cifra de cincizeci de mii de suflete. Printre aceștia se aflau și primii nou-născuți diacosieni, care urmau să ajungă maturi la patruzeci de ani. După zece ani, peste o sută douăzeci de mii de inși furnicau pe acest kilometru pătrat. Și încet, mult mai încet decît în celelalte orașe, în care timpul galopa, se înălțau amețitori zgîrie-nori. Diacosia ajunsese cea de-a opta minune a lumii. Caravane de turiști se plimbau în jurul împrejmuirii, privind printre gratii această umanitate atît de deosebită de a lor, umanitate care se mișca foarte încet, lovită ca de un început de paralizie.

Fenomenul a durat douăzeci și doi de ani. Cîteva secunde a fost de ajuns pentru a-i pune capăt pentru totdeauna.

Cum s-a produs tragedia? A fost ea provocată de voința unui om sau de întîmplare? Înnebunit de o dragoste nefericită sau de o boală, unul dintre tehnicieni a vrut oare să pună capăt suferințelor sale dezlănțuind catastrofa? Sau, mai simplu, și-a pierdut mințile fiindcă nu mai putea să îndure această viață egoistă și goală, preocupată numai și numai de a supraviețui? A inversat el, oare, acțiunea mașinilor, liberînd forțele vandalice ale timpului?

Era 17 mai, o zi deosebit de frumoasă, plină de soare. Pe pajiști, de jur împrejurul barierelor împrejmuitoare, staționau sute de curioși cu privirile ațintite asupra semenilor lor, a căror viață avea să fie dublă. Glasul dulce al antenei, cu rezonanțe de clopot, ajungea armonios pînă la noi. Fiindcă cel ce scrie această povestire se afla și el de față, urmărind, cu privirea, trei băiețași și o fetiță care se jucau cu mingea:

— Cîți ani ai tu? am întrebat pe cel mai mare dintre ei.

— Am împlinit douăzeci și unu, luna trecută, mi-a răspuns el politicos, dar cu o încetineală exagerată.

Chiar și felul lor de a zburda era straniu: toate mișcările erau încete, moi, gelatinoase, ca în filmele rulate cu încetinitorul. Pînă și mingea sărea cu mult mai puțină elasticitate ca la noi.

De cealaltă parte a barierei începeau aleile grădinilor și palatele se înălțau cam la vreo cincizeci de metri mai departe. O

adiere de vînt mişca frunzişurile copacilor, le clătina greoi de parcă ar fi fost de plumb. Dintr-o dată — era cam trei după-amiază — zumzetul îndepărtat al antenei a crescut, s-a făcut intens şi ascuţindu-se ca o sirenă de alarmă s-a transformat într-un fluierat ascuţit, de nesuferit. Nu voi putea uita niciodată ce s-a petrecut atunci. Şi azi, după ani şi ani, mi se întîmplă să mai retrăiesc în vis acel moment cumplit şi să mă trezesc din somn cuprins de groază. Cei patru copii s-au deşirat monstruos sub ochii mei; i-am văzut crescînd, înălţîndu-se, îngrăşîndu-se, devenind adulţi şi bărbia, şi obrajii băieţaşilor acoperindu-se de barbă. Dîndu-şi seama de transformarea lor şi pe jumătate goi, fiindcă hăinuţele lor de copii plesniră sub presiunea acestei creşteri fulgerătoare, au fost şi ei cuprinşi de spaimă. Deschideau gura ca să strige, dar din gîtlej nu le ieşea decît un gîlgîit straniu, cum nu mai auzisem niciodată. În vîrtejul timpului dezlănţuit, silabele se înghesuiau unele într-altele, ca pe un disc de picup, care ar fi început să se învîrtească nebuneşte. Bîlbîiala s-a transformat repede într-un horcăit, transformat el însuşi, curînd după aceea, într-un urlet deznădăjduit.

Căutînd un mijloc de salvare, aceşti nenorociţi au privit spre noi şi au început să alerge spre bariere. Dar viaţa ardea totul în ei. Astfel, şase sau şapte secunde mai tîrziu, la bariere ajungeau patru bătrîni cu bărbi şi plete albe, cu trupuri fleşcăite şi osoase. Unul dintre ei a izbutit să se agaţe cu o mînă scheletică de unul dintre stîlpii de fier ai barierei. Dar îndată a căzut şi el peste trupurile tovarăşilor săi morţi. Din aceste trupuri vlăguite s-a răspîndit numaidecît o duhoare sufocantă: şi începuseră să putrezească. Carnea a căzut de pe oase şi, de îndată, chiar sub ochii mei, şi acestea s-au sfărîmat într-un praf alburiu.

De-abia atunci urletul blestemat al maşinii a început să scadă şi să se stingă treptat. Prezicerea lui Mediner se împlinise. Din cauze care vor rămîne pe veci necunoscute, maşina îşi schimbase direcţia şi cîteva secunde fuseseră îndeajuns pentru a înghiţi trei sferturi de veac.

O întunecată tăcere de mormînt se întinsese peste tot oraşul. Umbra sinistrei dezagregări plutea deasupra zgîrie-norilor cîteva minute mai înainte încă strălucitori de glorie şi de speranţă; lugubre crăpături brăzdînd zidurile; scursuri negre sau imense şi groaznice pînze de păianjeni putreziţi... copaci mumificaţi, fără nici o frunză. Şi peste tot praful. Praf, paralizie, tăcere. Din cele două sute de mii de oameni, bogaţi şi fericiţi, nu mai rămăsese decît un nor alb de praf, care plutea ici şi colo ca în unele morminte din antichitate, dezgropate după mii de ani.

În româneşte de LIDA I. GOLEA

TH. TAUTH

După două milenii

În anul 2031 e.c. (al erei cosmice), stația de control a traseelor interplanetare, instalată pe Phobos, unul dintre sateliții planetei Marte, a înregistrat apropierea unui corp metalic de dimensiuni reduse, care, intrînd în spațiul sistemului nostru solar, se deplasa pe o traiectorie ce urma să intersecteze orbita Pămîntului. Mașinile cuantice de calcul ale stației au stabilit elementele de mișcare ale ciudatului oaspe, i-au determinat forma și dimensiunile. Pe calea analizei spectrale a semnalelor reflectate de acel corp misterios s-a constatat că el nu este echipat cu vreun mijloc de propulsie cosmică, mișcîndu-se doar ca un bolid sub acțiunea forțelor gravitaționale. Viteza cu care se deplasa obiectul care a pătruns in sistemul solar din constelația Capricornul era mult sub posibilitățile rachetelor pămîntene, doar 100 km/s., viteză la care s-a ajuns încă de mult, în primele decenii ale erei cosmice. Viteza de melc, corespunzătoare doar rachetelor ionice de transport interplanetar, infirma, pentru moment, orice încercare de a identifica respectivul corp. Doar se știa că toate obiectele cosmice, începînd de la planetoizi și terminînd cu meteoriții de mărimea unei rachete medii erau catalogate, iar vehiculele spațiale care părăseau planetodromurile erau înregistrate și urmărite de stațiile de control. Și în afară de aceasta, acel corp nu era propulsat, deși avea forma unui cilindru alungit, asemănătoare mijloacelor de transport cosmic.

Atunci s-a presupus că este vorba de o epavă. Un vehicul care a străbătut spații necunoscute, venind din cine știe ce constelație și măcinat de meteoriți, de frecarea fierbinte a prafului interstelar, a intrat în sistemul nostru. Poate că învelișul de metal cuprinde urmele unor ființe raționale, informații prețioase trimise pe calea anilor-lumină din alte centre astrale. Sau poate că e o astronavă a unor cutezători care, recepționînd semnalele trimise în univers, la intervale regulate, de către stațiile puternice ale sistemului nostru, au încercat să învingă barierele a mii și mii de ani-lumină ; apoi, în urma unei catastrofe, nava s-a distrus, iar ceea ce a rămas și-a continuat drumul după legile inerției și capriciul cîmpurilor gravitaționale, care i-au modificat de multe ori traiectoria, ba curbînd-o și reducîndu-i viteza, ba aruncînd-o pe ramuri deschise de hiperbolă.

Numai așa putea ajunge la noi o epavă. Majoritatea presupunerilor convergeau. Consiliul științific al Micului Cerc ajunsese la aceeași concluzie. Corpul misterios urma să intersecteze la o distanță de 120 000 km orbita Pămîntului, străpungînd planul ei sub un unghi de circa 32 de grade. Mai erau la dispoziție două zile. Consiliul a mobilizat stația Terra 11, plasată pe o orbită la 80 000 km distanță de Pămînt, trasîndu-i sarcina să intercepteze Epava.

La orele 21 și 42 de minute după timpul Zonei I, în a 184-a zi a anului cosmic 2031, Epava a fost captată și apoi adusă pe Pămînt. După ce s-a procedat la întreaga gamă de măsuri de igienă cosmică și protecție planetară, acel cilindru metalic — construit din aliaje de oțel, perforat și ciuruit de meteoriți, parțial distrus, cu suprafețele șlefuite de praful cosmic sideral — a fost deschis.

Micul Cerc aștepta cu nerăbdare veștile. În fața ecranelor spațiale ale televizoarelor stăteau emoționați miliarde de oameni. Oare ce informații conținea acea chiulasă? Cele 50 miliarde de locuitori, risipiți pe planete și sute de sateliți naturali, planetoizi și stații artificiale, așteptau cu nerăbdare. Timpul se scurgea încet. Oamenii erau deopotrivă de încordați la Centrala termoheliοenergetică de pe Mercur, pe Stația releu de transmisie cuantică a energiei de pe planeta Venus, în laboratoarele criotehnice de pe Pluton sau în observatorul astrofizic de pe Oberon.

În sfîrșit, învelișul a fost tăiat, iar din interiorul unui corp masiv de protecție au fost extrase trei conteinere. În primul s-a găsit o cutie plată prevăzută cu un ecran metalic și niște jaluzele. Alături, un tub metalic închis ermetic. La deschidere, din tub a fost extrasă o foiță metalică, subțire, de cîțiva zeci de microni, cu un text. De față cu miliarde de spectatori, comisia de specialitate (compusă din arheologi, fizicieni, fiziologi, astronomi, biologi, istorici, matematicieni, medici și ingineri) a constatat că pe peliculă sînt incrustate semnele alfabetice și scrierea a patru limbi antice, folosite cu două mii de ani în urmă: engleza, franceza, rusa și spaniola. Textele aveau același conținut. Așadar, Epava era o rachetă, lansată de pe Pămînt la începutul erei cosmice. Anul 31 al erei cosmice! Atunci cînd primele astronave terestre se avîntau spre planetele îndepărtate, cînd viteza lor nu depășea modesta cifră de 100—200 km pe secundă. Cît de mult timp s-a scurs de atunci! Au fost cucerite planetele și sateliții lor, Mercur a fost transformat într-un puternic centru energetic al întregului sistem solar, a fost extinsă și perfecționată rețeaua de transmisiuni cuantice, pe planetele reci au fost construite centrale uriașe termonucleare. Energia elaborată de ele a fost utilizată pentru sinteza apei și atmosferei. Azi, Marte și Venus au un înveliș de aer, lacuri, mări și fluvii. Pămîntul de atunci a fost mutat pe o altă orbită, mai apropiată de astrul central. Anul terestru are acum doar 200 de zile, iar axa Terrei este aproape perpendiculară pe planul de rotație. Străvechiul leagăn al civilizației este acoperit cu o vegetație luxuriantă, are o climă dulce de veșnică primăvară, este un Eden mai uimitor decît cel legendar, pierdut în negura vechilor mituri.

Atunci însă, cu 2000 de ani în urmă, în epoca eroică a cuceririi spațiului planetar, cu 31 de ani după ce primul om călcase pe satelitul 7 al Pămîntului, Luna, pe atunci totul era altfel...

Textele conțineau o informație lapidară. Capsula cosmică a fost lansată în anul 2000 al erei noastre, în ziua de 31 decembrie, după sistemul calendaristic vechi. Ea a fost împărțită în cinci compartimente, fiecare conținînd mostre ce urmau să dovedească nivelul la care s-a ajuns în cîteva domenii ale științei de pe acele vremuri: fizica, medicina, astronomia, chimia și tehnica. Așadar, Epava a fost destinată să devină purtătoare a culturii și civilizației noastre în spațiile îndepărtate. A fost o încercare disperată de a comunica despre noi altora, din alte sisteme. Un fel de flacon în care s-au strecurat cîteva rînduri și a fost aruncat în valurile de beznă și puzderii de stele. Și Epava a străbătut neobosit spațiul! Cu motoarele stinse, împinsă pe drumuri întortocheate, a revenit în sistemul nostru solar. Deși nu-și împlinise rolul de mesager al civilizației pămîntene, constituia, totuși, un document prețios al propriei noastre istorii.

Din păcate, patru compartimente fuseseră distruse, nerămînînd intact decît primul. Acela cu trei conteinere, amplasat în botul rachetei. A mai fost recuperată doar fizica...

De altfel, cei care au lansat capsula s-au gîndit și la această posibilitate. Din text rezulta că în fiecare compartiment au fost introduse suluri analoge, cu cîteva date informative despre scopul lansării și conținutul sumar al conteinerelor.

Din cele trei cutii metalice au fost scoase, pe rînd, diferite dispozitive și machete, adevărate mostre ale nivelului științific și tehnic la care ajunsese omenirea la începutul erei cosmice în domeniul fizicii teoretice, experimentale și aplicative.

La rotirea unui buton, primul dispozitiv, acela cu jaluzele și ecran, s-a pus în funcțiune. Bateriile solare, jaluzelele au ocupat, în mod automat, o poziție optimă, orientîndu-se după maximul fluxului solar. Apoi, ecranul s-a luminat cu o lumină albăstruie și au început să apară imagini colorate, cu un pronunțat efect spațial. La apăsarea unuia dintre butoanele existente pe panoul lateral, imaginile erau comentate pe un text rostit într-una dintre cele patru limbi antice. Au fost puse imediat în acțiune mașinile bioelectronice (de tradus) și spectatorii milioanelor de ecrane ale sistemului perfecționat de planetoviziune au avut prilejul să asculte vocea anului 31! După o rapidă analiză spectrală, mașinile bioelectronice au stabilit clasa, categoria, timbrul și celelalte caracteristici ale

vocii crainicului, astfel că textul tradus în limba universală, vorbită în Micul Cerc avea aceleaşi inflexiuni şi aceeaşi melodie ca şi glasul acelui necunoscut: din timpurile cuceririi Cosmosului.

Cele dintîi imagini ne făceau cunoscută planeta. Oraşele, autostrăzile, rampele de lansare a cosmonavelor greoaie şi cam ciudate pentru concepţiile tehnice contemporane, sateliţii şi staţiile artificiale, primul laborator selenar cu atmosferă artificială, marile uzine energetice, oamenii îmbrăcaţi în ţesături din fibre sintetice, vehicule caraghioase care foloseau principiul deplasării pe roţi; mori metalice cu siluete demodate şi motoare ale căror bubuituri sfîşiau văzduhul...

Apoi au apărut marile cuceriri ale fizicii tehnice. Aparatul de filmat a prins perspectiva celui mai mare accelerator de particule, construit în apropierea Luceafărului, metropolă a vechii Europe, pe malul stîng al Dunării, înainte de cotul prin care-şi varsă apele în mare. Pentru acele timpuri, aceasta trebuie să fi fost una dintre cele mai impresionante construcţii. Montaţi într-un tunel circular uriaş, al cărui diametru atingea 6 kilometri, magneţii acceleratorului se înşirau pe platforma de beton armat, asemănătoare unor mici păsări nemişcate. Şi cînd ne gîndim că fiecare dintre ele aveau o greutate de peste cîteva tone şi trebuiau aşezate cu o precizie de numai cîţiva microni, ne putem imagina ce performanţă însemna aceasta. Şi alte imagini: camera de comandă, îndesată cu sute şi sute de instrumente de măsură, centrul de comandă şi automatizare, echipat cu maşini de calcul perfecţionate, care comandau cibernetic mişcarea pe cercuri imense a particulelor submicroscopice. Energia acestora atingea o mie de miliarde de electronvolţi! Dincolo se putea vedea protecţia de beton greu, după care erau amplasate laboratoarele. Un imens scut de beton uitat de eroi gargantueni, lung de 80 m şi gros de 32 m! În pavilioane de sticlă şi aluminiu lucrau, în vecinătatea a mii de aparate de fizică experimentală, oameni de ştiinţă veniţi din cele cinci continente (Antarctida nu începuse încă să fie populată).

Imaginile au luat aspectul unui caleidoscop. Apar laboratoare, aparate, oameni, apoi o consfătuire în care se dezbat ultimele rezultate obţinute acolo, în vederea elucidării legilor universale ale naturii. S-a confirmat definitiv neconservarea parităţii combinate propuse de Landau şi, implicit, neconservarea parităţii — a simetriei — timpului.

De la Centrul de cercetări de lîngă Luceafărul danubian, pelicula ne-a purtat spre sud, dincolo de cercul polar. O calotă sferică imensă, cu un luciu albăstrui metalic printre vîrfurile îmbrăcate în gheaţă şi zăpadă veşnică ale Antarctidei. Aici a fost realizat, pentru prima dată, ca urmare a unei colaborări intense a savanţilor din marile laboratoare ale lumii, visul îndrăzneţ al omenirii precosmice: îmblînzirea focului stelar. De la micile instalaţii şi pînă la cupola gigantică a staţiei, fizicienii au străbătut cinci decenii de muncă asiduă, de înfrîngeri şi succese. Dar atunci, în anul 31, lucrurile s-au schimbat. În termoreactorul din staţii a fost atinsă şi menţinută reacţia termonucleară dirijată. Atomii de deuteriu şi tritiu s-au încleştat şi au eliberat energia lor sub formă de căldură. Puterea acestei instalaţii a fost de 100 milioane de kilowaţi, cam cît cincizeci de hidrocentrale construite la fostele Porţi de Fier ale Dunării.

În apropierea construcţiei, regiunea şi-a schimbat brusc înfăţişarea. Cuirasa groasă de gheaţă devenea din ce în ce mai subţire, iar la distanţe mai mici, deşi vîntul polar aducea mase de aer rece, pămîntul era cald şi deasupra lui înfloreau trandafiri. Trandafiri mari şi roşii, în lumea albă şi imaculată a zăpezilor! Victoria omului asupra naturii.

Crainicul ne-a informat că energia termică a centralei urma să schimbe clima Antarctidei, să producă energie electrică şi să desalinizeze apele marine. Giganticul edificiu făcea parte din lotul primelor zece centrale termonucleare care aveau să fie puse în funcţiune în următorii cinci ani. Puterea lor totală instalată trebuia să fie de 1000 milioane de kilowaţi.

Pentru transportul energiei electrice în zona nordică, pe arhipelagul care purta pe atunci numele de Shetland, se construia cea mai mare instalaţie releu destinată transmisiei unei cantităţi uriaşe de energie electrică pe cale cuantică. Turnurile imense, paraboloizii metalici ai antenelor care orientau ghidul atmosferic, prin care urma să se propage energia electrică, erau de-a dreptul impresionante, mai ales dacă ne gîndim la mijloacele tehnice modeste ale omenirii din acea vreme.

A fost, într-adevăr, o epocă eroică. Îmbarcaţi pe bordul unor cosmonave aproape primitive, care se deplasau cu viteze de ordinul a zecilor sau a unei sute de kilometri pe secundă, pămîntenii au început cu temeritate asaltul corpurilor cereşti apropiate. Anul 1 al erei cosmice: a fost cucerită Luna; după alţi 7 ani a urmat Marte, apoi — Venus. Au fost

trimise stații-robot pe Mercur și pe Jupiter, în apropierea lui Uranus și a lui Neptun. În jurul Terrei s-au asamblat primele stații intermediare.

O imagine ne poartă în laboratorul unei mari uzine de construcții de astronave. Cu metode spectroscopice și cuantice se analizează prin evaporare punctiformă o nouă mostră de aliaj ultradur și greu fuzibil, destinat protecției vehiculelor spațiale. Apoi, alte cadre : tunelul de plasmă, în care se realizează, prin metode adiabatice, diferențe de presiuni și unde de șoc ce permit modelarea rachetelor care au viteze de *500—1 000 M*. Mașinile de calcul ultramicrominiaturizate cu elemente cuantice (care, de altfel, azi ni se par destul de voluminoase) execută rapid calculul profilurilor.

Și caleidoscopul continuă... Acum ne introduce într-un laborator de fizică experimentală. Se studiază proprietățile purtătorului de cîmp gravitațional : gravitonul. Prezis de mai multe ori de către teoreticieni, a fost descoperit experimental abia în anul 28. Facem o mică paranteză : dezvoltarea ulterioară a fizicii a confirmat interesul acordat acestei cuante misterioase. Au trebuit să mai treacă multe secole pînă cînd s-a lăsat dezvăluit de haina de mister pe care o purtase milenii de-a rîndul. Și numai așa a devenit posibilă construirea imenselor gravitoplane ale zilelor noastre... Dar să ne întoarcem în acel laborator... Experiența continuă. Fizicienii pregătesc aparate, dispozitive, le încarcă într-un ascensor ce urmează să coboare la 5 000 de metri adîncime. Aha, este cunoscuta metodă de cercetare a particulelor ce nu interacționează cu substanța aproape de loc. Așa a fost pusă în evidență și comportarea stranie a neutrinului...

Mereu alte și alte imagini se perindă. Fizica teoretică. Se încheie prima încercare eficace de sistematizare a particulelor elementare, al căror număr la începutul erei atomice depășea cu mult suta. S-a găsit o metodă de calcul care permitea determinarea pe cale teoretică a maselor fără ca rezultatele să fie absurde. Era un tabel asemănător anticului tablou al lui Mendeleev ! Apoi, noi descoperiri. Stabilirea legăturii între diferitele tipuri de modele nucleare de către E. Harbington, în anul 11 e.c., elaborarea unui model generalizat al nucleului atomic și teoria unitară a cîmpului, a cărei descifrare a fost inițiată încă de Einstein.

Grație opticii cuantice, care depășise domeniul de fașă al micilor lasere, erau *posibile metode industriale de prelucrare a aliajelor* extradure, de transport al puterilor mari, de comunicații interastrale.

Micul ecran al aparatului a purtat omenirea timp de două ore pe drumurile străbătute de strămoșii noștri cu două milenii în urmă. Apoi, aparatul de sine s-a stins, imaginea s-a micșorat, s-a aplatizat și s-a transformat într-un luciu argintiu, care a dispărut și el după cîteva secunde.

S-a procedat la deschiderea celorlalte două conteinere. Unul conținea un calculator cuantomecanic microminiaturizat, de mărimea unui tom străvechi, cu posibilități universale de calcul. Performanțele lui ne pot părea astăzi modeste : 500 000 de operații elementare pe secundă. În alte vremuri, putea să înlocuiască munca unui număr de 12 000 de matematicieni.

În al treilea conteiner s-a găsit un microscop cu fascicul de ioni de wolfram, cu o mărire de circa 10 milioane de ori. Acesta a fost instrumentul cu care fizicienii au vrut să vadă și au văzut atomii...

Acesta este emoționantul mesaj trimis de oamenii secolului al XXI-lea, cum se mai spunea pe atunci, din obișnuință. Epava nu ne-a adus vești de dincolo de Micul Cerc. Ea ne-a permis, totuși, să ne precizăm o seamă de amănunte interesante, legate de istoria științei de acum două milenii.

I. PĂTRAŞCU

Soluţia 1001

Se împlinise o săptămînă de cînd inginerul Victor Cristescu, doctor în ştiinţe electronice, sărbătorise împreună cu soţia sa, Magda, şi cu cei mai apropiaţi colaboratori ai săi cea de-a o mia soluţie dată de maşina de calcul realizată de el împreună cu un colectiv de ingineri, după o muncă tenace de mai mulţi ani.

Maşina ocupa un perete întreg al laboratorului. A o descrie, cît de cît ar depăşi cu mult cadrul povestirii noastre.

E suficient să spunem că maşina, foarte complexă în construcţia ei, prezenta o simplitate exterioară şi chiar o anumită eleganţă, care nu te-ar fi făcut niciodată să bănuieşti complicatele procese ce se petreceau în adîncul său, elaborînd într-un timp record cele mai bune soluţii pentru problemele propuse. Avînd în faţă o claviatură cu cifre şi litere, asemănătoare celei de la maşina de scris, era suficient să imprimi pe banda magnetică din stînga claviaturii enunţul problemei şi datele necesare „procesului de gîndire", pentru ca aparatul să „răspundă" cu cea mai mare exactitate.

O mie de astfel de examene trecuse cu succes minunata realizare, ceea ce îl îndreptăţise pe Victor să fie şi mai mîndru de punerea în funcţie a unui asemenea „creier".

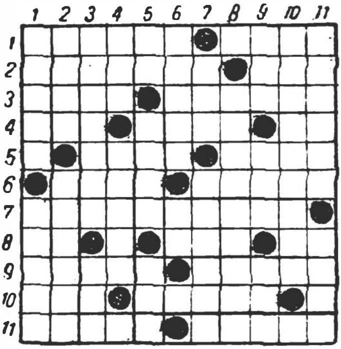
In dimineaţa aceasta, cu soare mult şi cu aer proaspăt şi răcoros, inginerul Cristescu primise spre rezolvare o problemă dintre cele mai importante. O rugă deci pe Magda să se aşeze ca de obicei la claviatură pentru a 1001-a oară. Maşina era solicitată să răspundă la cîteva întrebări cerute de bunul mers al producţiei industriale şi agricole dintr-un anumit sector geografic. Chestiunea care se punea era dacă se poate asigura prin desalinizare un debit satisfăcător de apă şi la un preţ de cost convenabil, utilizînd în acest scop energia nucleară a uraniului. Pentru aceasta se preconiza şi eventuala folosire a atomilor de natriu şi de clor din sarea marină, care supuşi la un bombardament electronic să se transforme în atomi de oxigen şi hidrogen şi astfel prin combinarea lor să se sporească cantitatea de lichid obţinută.

Nu mai era pentru nimeni un secret faptul că în stadiul de dezvoltare a ştiinţei în secolul XXI visul alchimiştilor de a transforma un element în altul era demult posibil. În afară de aceasta, razele alfa, beta şi gama emise de o masă de uraniu au proprietatea de a descompune apa în elementele ei componente. Maşina trebuia deci să mai răspundă dacă era mai rentabil ca transportul de la staţia marină de desalinizare să se facă sub formă de gaze — oxigen şi hidrogen — sau direct sub formă de apă şi de asemenea dacă apa astfel obţinută va fi sau nu utilizabilă.

În plus „creierul" electronic avea sarcina de a calcula volumul minim de apă marină ce urma să fie supus desalinizării, timpul necesar acestei operaţii şi bineînţeles preţul de cost.

Informaţiile ce trebuiau furnizate maşinii la prima problemă erau cît se poate de simple. Magda transcrise pe banda magnetică enunţul temei : DESALINIZARE, apoi numerele 11, 17 şi 92 reprezentînd respectiv numărul atomic al celor trei elemente de care urma să se ocupe „creierul" : natriu, clor şi uraniu.

Aplecat de cîteva minute peste umărul soţiei sale, inginerul Cristescu aştepta cu înfrigurare confirmarea sau infirmarea ipotezelor sale personale. Peste 34 minute maşina electronică imprima pe a doua bandă magnetică aşezată în dreapta claviaturii, tot cu litere capitale, cuvîntul „APASARE", iar pe o plăcuţă împinsă înainte de un dispozitiv anume construit apăru schema unui careu de cuvinte încrucişate, în timp ce pe bandă, sub titlu, începură să lunece în serie definiţiile. Iată-le :

APĂ ŞI SARE

ORIZONTAL : 1) Cu efect usturător în funcţie de... cantitatea de sare conţinută (pl.) — Pasăre sacră la egipteni întîlnită în Delta Nilului şi chiar a Dunării. 2) Mai marii mărilor — Plase pescăreşti. 3) Înoată ca o gîscă — Udat artificial. 4) Lac carpatin — Arbore ce creşte pe malul rîurilor de munte şi în pădurile umede de la şes — Căni ! 5) *Vas... de apă !* — Vîrtej. 6) Dă muzicalitate versului — Tot o apă şi-un pămînt. 7) Lacul Sărat, Sărata-Monteoru. 8) Pămînt şi apă — Mare ! — Constanţa Georgescu. 9) În combinaţie cu apa şi sarea dă mămăliguţa — Mare... colorată. 10) Diviziuni de timp — Sare ! 11) În mitologia greco-romană zînă care locuia în rîuri şi izvoare şi păduri — Specialitatea timonierului.

VERTICAL : 1) Cu sare — Ţărm. 2) „Bazin în grădină" îşi intitulează unul din tablourile sale — Militari din antichitate, care îşi primeau o parte din soldă în sare, de unde îşi are obîrşia cuvîntul soldă. (pl.) 3) Transatlantic celebru, victima unui gheţar plutitor — Insulă în lacul Van. 4) Rîu în Columbia — Sare... cu gust neplăcut. 5) Soarele Nilului — În josul apei — *Afluent al fluviului Amazon.* 6) Locuitoare de pe ţărmurile Mării Egee — Fluviu şi port în Finlanda. 7) Fluviu pe care era aşezată Sparta — Scăunaş la capătul dinainte al luntrei de pescuit. 8) Sare în apă (pl.) 9) Barcă la celţi — Cotitura unui rîu — Sare ! 10) Compozitor român, autorul nemuritorului vals „Valurile Dunării". 11) Un personaj din „Harap Alb" veşnic însetat — Sare în *mare !*

După primele minute de stupefacţie, Magda şi Victor izbucniră într-un hohot de rîs : dezlegaseră misterul. Aparatul electronic lucra cu două faze şi anume : faza I-a pentru calcule şi operaţii cu caracter ştiinţific, iar faza a II-a pentru soluţii privind problemele de literatură, artă, probleme distractive şi de şah etc.

Cum cu o seară înainte soţii Cristescu se amuzaseră, cerîndu-i maşinii să le compună cîteva careuri de cuvinte încrucişate pe teme date, aparatul rămăsese reglat pe faza a II-a. De aici neînţelegerea dintre om şi maşină, survenită cu puţin timp în urmă.

După ce rezolvară — din simplă curiozitate — careul al cărui titlu era în fond transpunerea în limbaj rebusist a temei științifice propuse. DESALINIZARE — APA — SARE, aflară că în careu fuseseră introduse noțiuni legate de apă și de sare.

Victor își întreabă surprins soția:

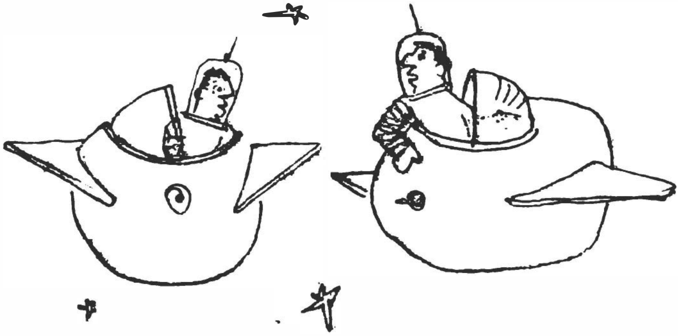
— *Dar ce s-a petrecut*, dragă, cu cele trei numere dictate mașinii ?

Și acest „mister" fu lămurit foarte curînd. Studiind cu mai multă atenție careul, aflară că mașina folosise numărul 11 pentru latura grilei (11/11), numărul 17 pentru limitarea punctelor negre, iar numărul 92 a fost luat ca procent al cuvintelor tematice. „Creierul" electronic nu greșise deci nici de această dată.

Victor comută mașina pe prima fază și o rugă pe Magda să programeze încă o dată tema și numerele. Acum erau siguri că vor obține soluția dorită: 1 002!

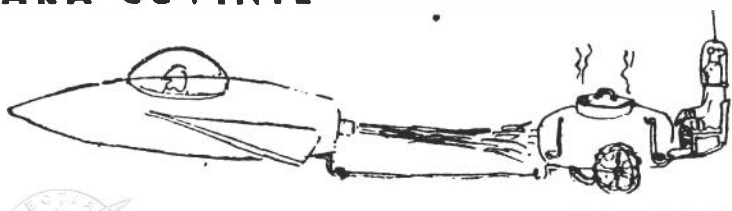
I. PĂTRAȘCU

COINCIDENȚĂ SIDERALĂ

— Și cum îți explici că ni s-a dat întîlnire în același loc?

FĂRĂ CUVINTE

Caricaturi de VASILE CRAIȚA

CURIOZITĂŢI

AESCULUS PARVIFLORA

Castan indian (America); mugur tînăr mărit de 8 ori.

Pe ţărmul Mării Bering a fost descoperită nu de mult o nouă specie de rododendron, care îşi curăţă singur locul în zăpadă şi începe să înflorească. Aceasta se întîmplă datorită faptului că planta nordică emite căldura pe care o primeşte de la soare şi topeşte zăpada din jurul său.

★

În Delta Amu-Daria există o specie rară de trestie. Tulpina acesteia nu creşte în sus, ca la trestia obişnuită, ci se întinde pe pămînt. Într-un singur an, planta creşte pînă la 25 de metri! Pe locul unde s-a stabilit această interesantă plantă tîrîtoare, mişcarea nisipurilor a încetat în întregime.

★

În munţii Sierra-Nevada din California (S.U.A.) creşte arborele gigant sequoia. Înălţimea lui este de 82 m, grosimea scoarţei — 60 cm, circumferinţa — 31 m. Totalul volumului lemnos al sequoiei este de 4 000 m³. Arborele cîntăreşte aproape 6 000 de tone. El începe să dea sămînţă cînd atinge vîrsta respectabilă de 150 de ani. Fiecare con conţine pînă la 3 000 de seminţe, care cîntăresc doar 30 de grame.

Conurile cresc pe arbore la înălţimea de cîţiva zeci de metri.

★

Recordul la înălţime printre arbori îl deţine **eucaliptul** (Eucalyptus globulus), **care creşte în apropiere de Melbourne (Australia). Înălţimea acestuia este de 100 m, iar circumferinţa — 7,5 m.**

★

Iată cîteva date despre plantele „recordmane". Aţi ştiut, de exemplu, că printre numeroşii reprezentanţi ai familiei de palmieri (Palmae), **care numără 1 700 de specii, se întîlnesc totuşi destule plante unice în felul lor?**

Palmierii Calamus, care cresc în pădurile tropicale din Asia şi Africa, pot fi consideraţi cele mai lungi plante de pe glob. Sînt palmieri-liane, ce se întind de la un copac la altul şi se fixează cu ajutorul unor ţepi, aflaţi pe tulpina lor şi al căror diametru e de 2—3 cm, iar lungimea de 200—300 m.

★

În America de Sud, în împrejurimile fluviului Amazoanelor, creşte o specie de palmier (Raphia taediquera Mart) **ale cărui frunze pot avea pînă la 30 de metri în lungime.**

★

Cea mai uriaşă inflorescenţă — 14 metri lungime şi 10—12 metri lăţime — se dezvoltă pe palmierul Carypha umbraculifira. **Această plantă înfloreşte şi rodeşte o singură dată în viaţa ei. După fructificare, palmierul moare.**

★

Arborele care crește cel mai repede este Paulovina (Paulowina tomentosa). Puieții acestuia ating într-un singur sezon înălțimea de 7 metri.

★

Semințele palmierului Lodoicea seychellarum Labill sînt cele mai mari dintre toate semințele cunoscute. Din această cauză, sămînța se coace destul de greu. Din momentul înfloririi pînă la coacerea fructelor trec 10 ani.

★

Copacul-caracatiță. Această zadă cu rădăcinile ei care amintesc de tentaculele caracatiței crește de mai bine de 200 de ani pe malul Baikalului. Vînturile de toamnă care bat dinspre lac scot, an de an, pămîntul de sub rădăcinile zadei. Copacul însă continuă să crească. În prezent înălțimea rădăcinilor dezgolite întrece de aproape două ori înălțimea unui om adult. Prin aspectul său, copacul nu se deosebește cu nimic de alți copaci de aceeași vîrstă. Coroana deasă, absolut normală, se înalță cu 20—25 m deasupra pămîntului.

REZOLVAREA PROBLEMELOR DIN POVESTIREA „CĂSĂTORIA" (Nr. 255-256)

ȘTIINȚIFICE : 1) Filozof — Chimic ; 2) Irigat — E — Etica ; 3) Z — Caracter — Cal ; 4) Inari — Rin — R — Re ; 5) Ce — I — Pomologi ; 6) Aas — Fenol — Tras ; 7) Metodologie — P ; 8) J — Filologi — Aze ; 9) Vi — P — Logica — Oo ; 10) Oncologie — Ocol ; 11) Reologie — N — Olo ; 12) Istorie — Geolog ; 13) U — Agie — Ecologi.

DIN FIZICA NUCLEARĂ : 1) Proton — Marca ; 2) Radon — Sapa — C ; 3) Odorant — A — Tt ; 4) Pilă — UIS — Ihi ; 5) Au — Ciclotron ; 6) G — Meol — R — Ori ; 7) Ala — Neptuniu ; 8) Raze — Uraniu ; 9) En — Sc — I — Ii — C ; 10) Tc — Lipit — Tu ; 11) I — Izotop — Aur ; 12) Fluor — Neutri ; 13) Auto — Fisiune.

EXPRESII : 1) Graba — Pasăre ; 2) Lumina — Licăr ; 3) Umoriști — Uzi ; 4) Mers — Pont — Bc ; 5) An — Avînt — Pu ; 6) Arnici — Bună ; 7) D — Oar — Ciorap ; 8) Arc — Af — Vatra ; 9) Dihănii — Cais ; 10) Amic — Dosar — A ; 11) Cetate — U — Iar ; 12) Alarmantă — Re.

TRIVERB : S—are—la—n—e—v—o—i—e = Sare la nevoie.

CRIPTOGRAFIE : V—in—e—cu—o—ca—r—t—e—în—m—în—a = Vine cu o carte în mînă.

BIVERB : Din—a—m—i—ciți—e = Din amiciție.

REBO ANAGRAMAT : Tren + Linii = Intîlnire.

MONOVERB : Că—s—ă—t—ori—e = Căsătorie.

DRUMEȚIA : Teclu — Ampère — Réaumur — Edison — Papin — Aue — Pascal.

MATURIZARE : Macheta — Racheta.

OCHILĂ : Mic + Ro + Scop = Microscop.

DEZLEGAREA PROBLEMELOR DIN NR. 254

BLESTEMATELE FANTOME : 1) Wagner — Castel ; 2) Eres — Eminescu ; 3) Lat — Nain — R — Om ; 4) Lt — Fillippo — E ; 5) Saw — Cal — Lira ; 6) Ripa — Eti — Alb ; 7) Iele — Sr — Nu — Ba ; 8) B — Drac — Hamlet ; 9) Spessart — Bara ; 10) Ei — Eire — Bruți ; 11) Năluca — Stafie.

CRIPTOGRAFIE CINEMATOGRAFICĂ : Fa—n—tom—a—de—la—o—pe—r—ă = Fantoma de la operă.

CITITORII AU CUVINTUL

Dragi tovarăşi,

De multă vreme, aş putea spune de cîţiva ani vreau să vă scriu. M-am hotărît s-o fac, văzînd scrisorile publicate în Colecţie. Ele mi-au dat imboldul să vă împărtăşesc unele gînduri.

Citesc Colecţia încă de la apariţia primului număr... Pe atunci eram elev la şcoala medie, azi sînt medic (de cîţiva ani), cadru didactic şi de cercetare, cu oarecare experienţă.

Mărturisesc că de la primele numere şi pînă acum revista „Ştiinţă şi tehnică" şi Colecţia de povestiri ştiinţifico-fantastice au evoluat. Mă refer nu numai la caracterul literar al povestirilor, cît (mai ales) la latura ştiinţifică. Dacă acum şase, şapte ani lucrările publicate erau adesea plicticoase, fără să se încadreze în genul propus, astăzi apar povestiri de certă valoare, demne de a sta alături de lucrările asemănătoare ale scriitorilor de peste hotare Din păcate astfel de lucrări foarte bune apar mai rar.

După părerea mea, o povestire ştiinţifico-fantastică trebuie să îmbine ideile îndrăzneţe (dar nu rupte total de realitate) cu viziuni mai artistice (descrieri poetice, acţiuni neşablonarde). Cred că literatura de anticipaţie trebuie să fie în primul rînd captivantă.

Pe acelaşi plan însă trebuie pusă latura de informare ştiinţifică. Nu-i cazul ca un autor să ia un fapt din viaţa ştiinţifică modernă şi să-l îmbrace în haine „literare". Problemele puse în discuţie e de dorit să depăşească graniţele realităţii concrete, fără însă a intra în absurd. De pildă vitezele de milioane de ori cît viteza luminii sînt în contradicţie cu datele actuale, dar chiar dacă vor fi vreodată realizate, nu cred să-şi găsească locul într-o povestire ştiinţifico-fantastică din deceniul acesta. De ce nu sînt abordate alte probleme mai apropiate de noi? Din biologie, spre exemplu (nu leacul cancerului, ci probleme de biologie moleculară, fundamentale azi).

În concluzie, să publicaţi numai lucrări bune, izbutite din punct de vedere literar, argumentate ştiinţific, captivante!

Dr. ADRIAN SICORE
Bucureşti

Dezlegarea careului din povestirea: „SOLUŢIA 1001"

1) Satire — Ibis ; 2) Amirali — Ave ; 3) Rata — Irigat ; 4) Ana — Anin — Ni ; 5) T — Nava — Ocol ; 6) Rima — Otova ; 7) Localităţi ; 8) Im — R — Lat — CG ; 9) Malai — Roşie ; 10) Ani — Seara — M ; 11) Nimfe — Cirma.

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"

2012

COLECȚIA Povestiri Științifico-Fantastice

CLUB

cpsf.info

prelucrare & editor Costin Teo Graur

i.m. Pompilu

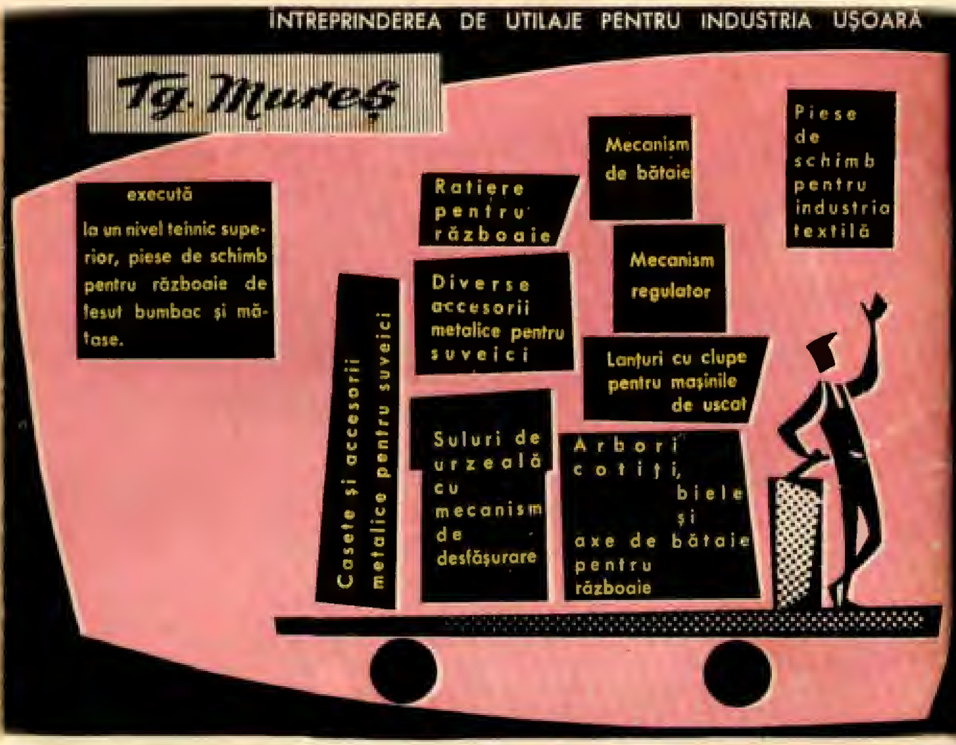
Au scanat, corectat, prelucrat.

Ceea ce nu au fost în stare redacțiile Știință și tehnică
sau cei care au dat să continue CPSF, au reușit, cu multă dăruire,
muncă și cheltuială, acești entuziaști.

Lor trebuie să le mulțumim pentru că avem acum posibilitatea
să (re)citim legendara Colecție.

clandher
flash_gordon
evilgheorghe
krokodylu
progressivefan3
car_deva
coollo
fractalus
panionios
nid68
un anonim (RK)
Gyuri
hunyade
dl. Dan Lăzărescu
Cilly Willy
fizikant
Doru Filip
connieG

(dacă este omis cineva, vă rog un email și reparăm greșeala)

PREŢUL LEI

41 007